

לישנא קלילא

סיכום בקצרה לתלמוד ירושלמי עם ביאור הגרמ"ק צוקללה"ה

יומא י. - לט. | ע"פ סדר ש"ס ירושלמי עוז והדר | גליון 38

בראשונה

פ"ב הא"א

תורת הדשן, **בראשונה** כל משהיה רוצה לתרום את המזבח תורם פי' כהן מאתו בית אב, ובזמן שבאו כמה לתרום, צרין ועולין בכבש לב' אמה וכל הקודם את חברו ליכנס לב' אמות זכה, ואם היו שנים שוין בנתיסתן לב' אמות למזבח כמבאר ממעשה דהלל, וכן תני ר"ה, הממונה על הפיסות אומר להם הצביעו ועשו פייס כפי שיחידא לקמן.

מתחילה לא קבעו פייס לתרוה"ד, ואילה"ק דאי שחיטה שהיא כשרה בור יש לה פייס, ודאי תרוה"ד דפסולה בור שיהא בה פייס, כיון דשאני תרוה"ד דכשרה בלילה דכ' כל הלילה והרים, ואין אדם שישכים על הספק אא"כ הדבר תלוי רק בו.

זר שתרם תרוה"ד שאינה כשרה אלא בכהן, **לר' יוחנן** חייב דכ' לכל דבר המזבח"א אפי' עבודת סילוק ול"ד עבודת מתנה, **ולר' פטור**, דכ' 'עבודת מתנה' אתן את כהונתכם והור הקרב יומת, דאין מיתה אלא בעבודת מתנה ולא בעבודת סילוק.

עבודות שהכהן מתחייב עליהם בחוץ זר ומתחייב בפנים, **ז"א** הקטרה זריקה ניסוך המים והיין אבל מקבל בולל ויוצק במנחה וכל כיצא בו לא מתחייב, והיינו כר"ל, **וי"א** אף תרוה"ד, וכר' יוחנן.

החתנה גחלים לתרוה"ד, ה"ז מח' ר"י ור"ל, וכן נח' **במוציא שאר הדשן** דלאחר שהרים את הדשן, אם רבה הדשן על התפוח מוציא מחוץ למחנה, וכשהוציא זר נח' ר"י ור"ל כ"ל האם עבודת סילוק בכלל, והא דתליא במח' ר"י ור"ל כמ"ד 'ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא' וגו', ואחרים היינו בגדים פחותים משאר בגדי כהונה שאינם יקרים ומשום שהאפר מלכלך, אבל למ"ד דאחרים היינו בעלי מומין ה"ז זר, והנה בבבלי מבאר דאחרים קאי על כהן ובעי מיהא בגדי כהונה ולפי"ז זר פסול, אבל בירוש' מבאר דאף זר כשר ולפי"ז אחרים היינו בגדי חול, וצ"ע.

זר המסדר ב' גזרי עצים אף לר"ל חייב דהוי עבודת מתנה, דכ' 'ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש' [א.ה]. והא דתני לעיל ד' או ה' עבודות שהכהן חייב עליהם בחוץ וכו' וכיצד יתחייב זהו, י"ל דכ' הרמב"ם ביאת מקדש פ"ט ה"ה דהוי בכלל מקטיר דלעיל, וה"מ גזרי עצים, אבל סידור המערכה כשיהיה אף בור, ומבואר בבבלי ע"פ תנ"י דאניה כשרה אף אין חיוב מיתה משום דאין פסול בור אלא דאני קרב למזבח, ואפשר דה"ז כונת הירי דדוקא שני גזרי עצים חייב, אבל סידור המערכה פסולה רק מחמת דאניו קרב למזבח.

הצתת האליתא קסמין דקין ובעלזא אש במערכה גדולה, **יְהוּדָה** יליף דדוקא הכהן כשר ופסול שרת פי' בגדי כהונה, **מדכ' 'ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח'**, **ולר"ש** הא, פשיטא כיון דכ' 'בני אהרן' ולא יעלה על הדעת דזר קרב למזבח, אלא קמ"ל דהצתת האש רק בראש המזבח, והא דדרשי ר' יהודה מדכ' 'והאש על המזבח' תוקד בו לא תכבה' דבעי הבערה בראשו של מזבח ומשמע דר"י כר"ש דלא בעי קרא לכהן כשר, ומאידך לעיל בעי ר' יהודה קרא לכהן כשר, י"ל דלא ס"ל לקו"ד דר"ש כיון דאפשר בור, א"ז ס"ל לקו"ד דר"ש ומ"מ בעי קרא גם לראש המזבח, כיון דאפשר במפוח.

תרם והפריחתו הרוח קודם שהניח בצד המזבח, **לר"ח** דקומץ מנחה שנתנו ע"ג האישיו והפריחתו הרוח בפריחה האחרונה שפרח מקצת מקצת, א"ז אף שפרח כולו מ"מ נתכפרו הבעלים דמשתייח יצא יד"ח הקטרה אף שלא משלה בהם האור, וה"ז שתרם תרוה"ד הפריחה הרוח מהני, ועוד אמרו במנחה דמשתייח יצא השייירים מידי מעילה והותרו הבעלים באכילה, **ולר"י** ז"מ דנתכפרו הבעלים משיאחוז האור ברובו וה"ז תרוה"ד אף

ההנחה מעכבת, ואי"ל ברובו של קומץ אע"פ שאינה ברוב כל קורט וקורט, אלא רובו של כל פרידה ופרידה כיון דאין חיבור לקומץ ובעי שימשול האור בכל.

תרם חציה פי' חצי כוית, ושיעור תרוה"ד בכזית, **לר' יוחנן** דקומץ שקדש בכלי יצא אפי' הקטירו שומשמן דס"ל הא דתנן הקטירו פעמיים יצא, אפי' כמה פעמים, ה"ז מהני דיתרום דיוסיף חצי כזית, **ולרבינ'** דוקא פעמיים יצא כיון דאיכא בקומץ ב' כזיתים, ואין הקטרה פחות מכזית, **ויש שהק'** דמעטת כהן שאין ידו מחזקת ב' זיתים יהיה פסול לעבודה.

לא תרם תרוה"ד בשמאל, ליהודה ברבי דקומץ שקידש בין ביד ובין בכלי, ובלבד בימין, ה"ז לא יצא בשמאל, **ולר' יוחנן** דבין ביד ובין בכלי ואפי' בשמאל ה"ז יצא, **יש שהק'** **לר' יוחנן** מהמקבל דם באימנו חזיר לימינו, והלא אם בהולכה למזבח אע"פ שלא יתן בכלי אלא באצבע מחזיר לימינו כ"ש דיחזיר לימין בבזן או כשמקטיר ביד, [עוד יליף דאם מחזיר כשהוא בכלי שרת כ"ש דביד מחזיר לימין], אבל י"ל כיון דראב"ש ס"ל דאי"צ קידוש בזן אחר שקמץ את המנחה בכלי שרת ומעלה למזבח אפי' בכלי חול וה"ה דשמאל כשר, וס"ל כשי' אביו דקומץ לא בעי קידוש כלי, אבל לחכמים קומץ בעי קידוש כלי, ונמצא דדין שמאל תלוי במח' ר"ש ורבנן, [ונת' ונחיש דכ' לר"ש אף דם דבעי קבלה בכלי מהני זריקה בשמאל, ועי' תוס' שם דל"ג זריקה], ור' מנא תמה דלא דמי תרוה"ד להקטרה, דזה בהנחה וזה בהרמה, והלא אינו דומה אלא לקמיצה שהיא בהרמה ובהא אף דלא ר"ש בעי ימין, וכן בתרווייהו בעי הרמה שיש בה ומשייר.

כ' 'והרים את הדשן אשר תאכל האש' ואין **אכילה** אלא **בכזית**, ילה"ס כיצד יעשה באופן **שהיה כל הדשן כזית**, דאי יטול את כולו ליכא שיריים, ואי יטול מקצתו ליכא כזית בהרמה ולא איפשטא.

בתרוה"ד מרים **מהמאולכות הפנימיות** פי' אברי עולה שנתאכלו, כיון דאי"ל דמרים עצים דכ' 'עולה' ואי"ל דמרים אברי עולה דכ' 'אשר תאכל האש'.

מצוה להקדים אש לעצים בסידור המערכה דכ' 'וערכו עצים על האש', וילה"ס כשלא קידם.

סידר את המערכה ולא הרימו תרוה"ד, משחיל המחתה בין העצים ותורם, או מפרק ותורם ומסדר מחדש.

ילה"ס **באימורים שנתן על מערכה של לילה** קודם סידור המערכה, האם מעכב, ואין להוכיח מדמתנ דאין דבר שקודם לתמיד יש שחר אלא קטורת, התם למצוה אבל לא לעכב.

ילה"ס האם יש **ריצוי ציץ על טומאת ידיים** פי' כשנטמא הבשר בטומאת ידיים, כ"פ המל"מ פ"ב מביאת מקדש, וצ"ע מ"ט לא ירצה הציץ, ועוד דאין טומאת ידיים במקדש, וי"מ דה"מ דטומאת ידיים, אבל כהן שנטמא בהם פסול לעבודה, ובעי אם הציץ מרצה אע"פ שאינו מרצה על טומאת הגוף.

ילה"ס **האם יש פסול יוצא בידיים** ויצטרך קידוש ידיים ורגלים, והיינו למ"ד לקמן דלינה פוסלת בידיים, אבל למ"ד דאין לינה פוסלת במחוסר זמן אין פוסל יוצא כדתניא דקידש ידי ורגליו ונטמאו מטבילין והן טהורות ואם יצאו לא נפסלו ובגמי בבליית מבואר איכא דלמ"ד לינה פסלה כ"ש יציאה פוסלת.

תני **דקידוש ידיו מהני למחר**, והיינו דאין מחוסר זמן בקידוש ידיים ורגלים והנה למ"ד דלינה פוסלת פשיטא דלא מהני

קידוש ידיו"ר בלילה, אבל למ"ד דאין לינה פוסלת ועובד אפי' כמה ימים קמ"ל דמהני קידוש אף שקידש כשלא היה ראוי לעבודה באותה שעה, **האם לינה פוסלת לקידוש ידיו"ר**, **לר' יוחנן** אף דתרוה"ד תחילת עבודות שביום, מ"מ צריך לחזור ולקדש בכיור המשוקע במים דס"ל לינה פוסלת, ואמרו בשם ר' יוחנן דאחר שמקדש בלילה צריך לשקעו במים שלא יפסל בלילה בסוף הלילה, **ולר"ח בר יוסף** אין לינה של סוף הלילה פוסלת אלא כיון דמסר יום ללילה דיו דמי לדם וקמציים דנפסלים בתחילת הלילה, ולא דמי לאברים הנפסלים בסוף הלילה.

יב תני לרבי דאם קידש ידיו ורגליו ביום אי"צ לקדש בלילה, ואם קידש בלילה צריך לקדש ביום, ולראב"ש אפי' עסוק בעבודה ג' ימים אי"צ קידור, **ואילה"ק לר"ח בר יוסף** דלאו"ר לרבי אף תחילת היום פסלה לינה, ואי כראב"ש הלא אין לינה פוסלת כלל, כיון דר"ח בר יוסף יפרש דראב"ש איירי בשיירי עבודות אבל בתחילת עבודות צריך קידור, דדוקא בשיירי עבודה אין הלילה פוסל לידיים וס"ל כראב"ש, **ור' יוחנן** ס"ל דלרבי הא דאי"צ לקדש בלילה מחמת היום ה"מ בשיירי עבודות והכי ס"ל לר"י, אבל לראב"ש אין לינה פוסלת בין בשיירי עבודות ובין בתחילת עבודה.

לחילופי אין לינה פוסלת בידיים וגם לא בכיור, והא דאמר ראב"ש דאין לינה פוסלת לידיים, ומשמע דוקא בידיים אבל בכיור פוסלת, י"ל דדייק הכי לא לכיור פוסלת בתחילת הלילה אבל לא בתחילת היום ולפי"ז לא תק' לרחובי דלעיל דאפשר דס"ל כראב"ש דאין לינה פוסלת כלל, ומ"מ בכיור פוסל בתחילת הלילה ואפשר דמשמע דס"ל דבעי קידוש לתרוה"ד, וצ"ע.

סדר הפייס במקדש, היו מוציאין **אצבע א' או שתיים**, ואם הוציא ב' מונים ב', אבל אם הוציא **שלושה** אין מונים אותו, וילה"ס האם אין מונים אותו כלל או אין מונים את היתירה, ואם הוציא **ארבעה** הממונה מכה אותו בפקיע רצועה ובטל הפייס.

אין מוציאין אגודל במקדש מפני הרמאין שאגודל נח להוציא ולהכניס, וינצל לשנות את סדר המנין.

לא היו אומרים ממי מתחילים למנות, אלא הממונה לא מצנפתו של אחד מהם, ולא היו אומרים שיעשה כן כדי ליתן לאהובו או קרובו, כיון דהוי עומדים בעיגול ובהכי קשה לחשב מי יצא בפייס.

לאיזה צד היה פונה, י"א שהיה פונה לימין, כדתני דהזוכה בקטורת היה אומר לימיו שיחתה במחתה, **וי"א** דהיה פונה לשמאל, ודתני דהיה אומר לימיו כיון דאדרבה וראוי ליתן למי שעבר עליו הפייס ב"פ ממי שעבר עליו פ"א ליתן דהיה עובר הפייס פעמיים, לפי שהיה אומר מספר מרובה על מני הכהנים.

טעם לפייס בתרוה"ד הובא במתני' דבראשונה כל הקודם זוכה בתרוה"ד, וכיון שראו ב"ד שבאין לידי סכנה כשבאו שנים יחד ודחק' א' מהם את חברו ונשברה רגלו, ולכן תקנו פייס, וזה הפייס הראשון מד' פייסות שהיו במקדש כפי שיתבאר.

מצינו כעין עובדא דמתני' שרצו שנים בכבש ותקע הכהן סכין בלב חברו, ואמר ר' צדוק דכ' בעגלה ערופה 'כי ימצא חלל וגו', ויצאו וקנין ושופטין, ולנו אין מהיכן למדור ואמר כן כדי לעורר העם לנכס, דבמשעה זה הרצח היה ידוע, והתחילו כל העם לבכות, ונבט אביו של אהרן ואחד ואחד דהתינוק עדיין מפרפר ולא נטמא הסכין, ללמד שהיתה טומאת הכלים קשה משפיות דמים והיינו לגנאי.

היו מתקצצים ב־פ ביום לפייס ולא פ־א כדי לעשות **פומבי לדבר**, וכן לא דכנה המדשן את המזחב הפנימי לא היה מדשן את המנורה.

יָהּ הא דהמטיב את המנורה לאחר שהיה מטיב ה' נרות היה מניח המחתה על מעלה שנייה שבמנורה, והיה נכנס ב־פ וביניהם היה מקטיר, **לִרְי** כדי לעשות פומבי לדבר, **וּלְה־ל** מ־ל"ת דכ' 'בבוקר בבוקר בהטיבו את הנרות יקטירנה', ור"י יליף מינה דבעי הקטרה עובר סמוך להטבה.

פ־ב ה־ב

הפניס השני מי שוחט את התמיד, מי זורק, מדשן את המזחב הפנימי, מדשן את המנורה, מי מעלה אברים לכבש וזכו בו כהנים הרבה, **לַת־ק** הראש והרגל של ימין כהן א', ושתי הידיים ככהן ב' והעוקץ והרגל שמאל ככהן ג', החזה והרגל כהן ד', ושתי הדפנות ככהן ה' והקרבים ככהן ו' והסולת ככהן ז', ושני התמיד הבתים והיין ג' לויק, והיו זוכים בו יג' כהנים ויתבאר עוד בסמוך הלכה ד', ולבן עזאי בשם ר' יהושע **היה קרב כדרך הילוכו** פ' מקטיר תחילה הראש ורגל ימין דכך דרך הבהמות להשיט קודם רגל ימין, ואח"כ החזה והגרה ושתי הידיים ושתי הדפנות העוקץ הרגל, והטעם דכ' 'והקטרת את כל האיל המזבחה' משמע בשלימות כמו שהוא מהלך.

דישון המזחב הפנימי והחיצון, **לר'** פדת בשם ר"א ילפ' דישון במזחב הפנימי דכ' במוראה נוצה של עולת העוף 'והשליך אותה אצל המזחב קדמה', וכ' גם 'אצל מקום הדשן' והלא אם לקבעו מקום כ' 'מזחב' ואם לקבוע דתורה^[ד] במזרח כדכ' 'קדמה' הלא ילפ' בגז'ש 'אצל המזחב' 'אצל המזחב', אלא ללמד על דישון מזחב הפנימי, ואסור בהנאה פ' ר' לא בשם ר"א דכ' 'אל מקום טהור'

שיהא מקומו טהור פ' נקי שלא יהנה ממנו, והיינו דשן שמוציא מחוץ למחנה וה"ה לרשן שמרים, ובבבלי מנזכר דנהנין ממנו אחר שיאמ מבית הדשן, והירז פליג וז"ה ברמב"ם, [א.ה. ויש לעי' מה הדין הנאה ממזחב החיצון].

לר"ז בשם ר"א איסור הנאה במזחב החיצון דכ' 'אל מקום עשוי' שיהא מקומו לעולם, ודישון מזחב הפנימי דכ' 'הזהה עליו והקטיר' הצייה בגופו והנ' הקטרה וכוין דהקטרה בגופו בלא חציצה כ"ש דכדמשו, אבל לא שפוטנו באיזה מקום וצ"ע, ואיסור הנאה בפנימי ילפ' בק"ו מחיצון.

קטורת שכבתה המומה נעשית בעל מום ואין להקטירה שוב, ואפי' בקרטין שלא נעשית דשן, כיון דאין דין עיכול במזחב הפנימי כמזחב החיצון אלא כיון דשילט בה האור נעשה מצותה.

י"ה**ס בפתילה שכבתה** האם צריכה דישון מיד והיינו אף בליטל כיון דבבוקר היה מדשנה, אבל הק' דכי נימא שיצטרך להציק ככל עת האם ככתה הפתילה כדי שידשנה, ומשמע דאי חזר להחליק ודאי בעי דישון אלא בעי א' צריך להחליק.

י"ה**ס האם שמן צריך דישון**, ואין להוכיח מדהק' ר"ש ב"י על הא דאמרו דנותן במנורה חצי לוג, והלא לא דמי לילות טבת ללילות תמוז ואי אינו מדשן שיתשמ בשל אתמום, אבל ז"ל דליכא ראיא כיון דכל הימים היו ששים כדתנן בן בבי על הפקיע שהיה מזייג את הפתילות ומשושה את עובי הפתילות לפי אורך הלילה, אלא דהק' ריש ב"י מ"ט שעון ג' א.ה., ומבואר מיהא דאין דין תנינה של חצי לוג אלא שיהיה חצי לוג דאל"ה מה הס"ד להוכיח מר"ש [ב"י].

יְד **סדר הקטרת והטבת הנרות**, תנן במתני' מי מדשן את המנורה ולחלן תני חדשים לקטורת באו והפיסו, ונמצא **דהטבת הנרות קדמה** לקטורת, ולעיל בפ' מנזכר בעבודת כה"ג בתי מים לקטורת קדמה להטבת הנרות, וי"ל דמתני' ככתמי דתמיד ואתיא כר"ש איש המצפה דמתני' דתמיד כשי' לאו כל מתני' דתמיד, אלא היכא דהק' רבנן מתרצי' כותיה, [וכן אמרו דמדות כראב"ן], וטעמא דר"ש איש המצפה דכ' 'בהטיבו את הנרות יקטירנה משמע סמוך להטבת יקטיר, וטעמא דרבנן דקטורת קדמה כיון דכ' 'ובהעלות ארון את הנרות בין הערבין יקטירנה', וא"י למימר נרות ואח"כ קטורת כיון דכ' 'מחוץ לפרכות העדות באהל מועד יערך אותו אהרן ובניו מערב עד בוקר' כיון יאה שום עבודה אהרן מלבד הטבת הנרות, ואל"ה דבזמן הדלקה כבר הקטירה הקטרה, וה"נ לעיל שחרית דכ' 'בהטיבו את הנרות יקטירנה' והיינו בזמן הטבת הארבע

אין **פייס בבין הערבים** אלא מי שזכה בבוקר זכה בבין הערבים, והא דתני כפייס של שחרית כן של בין הערבים, י"ל דאיירי בשבת שהמשמרות מתחלפות והעובדים בבין הערבים אינם מהמשמרות שעבד בשחרית.

ר' יוחנן אמר **דב' גזירי עצים**, בבין הערבים באו יחד עם התמיד, אבל בשחרית לא גזרו להביא לא גזרו להביא ויחד עם וכתנתן לקמן דבבין הערבים היו יא' כהנים והיינו עוד מ' לב' גזירי עצים, ור' שמי הק' מה הטעם לחלק אבל מ"מ לא פליג.

סדר חביתין נסכין מוספין ובזיכין, כ' כ' במנחת חביתין של כה"ג 'תביאנה' ומשמע מיד ותביתין לפני המוספין, ודכ' תקריב קדמ"מ קריבה בדיעבד אחר המוספין, יש שאמרו דחביתין קדומתין **לנסכים** הבאין עם התמיד, והיינו קודם יין דאזיל לספלים, והא דאמרו **חביתין אחר הנסכים** היינו אחר סולת, ואף דגם חביתין אזיל לאישים מ"מ שאני סולת של התמיד שהיא של ציבור, משא"כ חביתין, ואף דחביתין הוי יחיד מ"מ **חביתין קודם לבזיכין** של לחם התמיד דחביתין הוי תדיר, משא"כ בזיכין, וילה"ס **בין ובזיכין** מי קודם, ואין להוכיח מתניא לבונה קודמת ליון, כיון דלא איירי בלבונה הבאה עם לחם הפנים, אלא בקרבן יחיד המביא עמו לבונה ויין.

פ־ב ה"ב

היו מכריזין **בפייס השלישי** חדשים לקטורת באו והפיסו וכן למחתה שחותים הגחלים בקטורת, וזוכה בה הסמוך למינוי לזכ שזכה בקטורת, ומרגעל אז זכה אדם ושנה, ונמצא דב' כהנים היו מתברכים כל פעם ומתעשרים כדכ' 'שימו קטורה באפך ב־כך ה' חילו' בקטורת, 'ופועל ידיו תרצה' במחתה. ואף דכ' הכי על 'כליל על מזבחך' ההיינו עולה, מ"מ שאני עולה שהיא תדירה וקטרת אינה תדירה, ומסתברא דבהכי קאי קרא דאל"ה נמצא כולם שעיריכם, כן פרש"י למג' בבלי'., ומעשה' באחד שיבשה זורעו ולא יבשה לגמרי דא"כ נפסל מעבודה ולא הניחיהו לקיים ב־כך ה' חילו ופועל ידיו תרצה'.

בפייס הרביעי חדשים עם ישנים, מי מעלה איברים מן הכבש למזבח.

פ־ב ה"ד

טו תמיד קרב בט' י' א' יב', פ' הוא עצמו בט', בחג ב' בדעי עוד א' לצלוחית של מים לניסוך המים, ובין הערבים **ביא'** משום ב' לב' גזירי עצים, וכן בשבת ביא' בדעי ב' לב' בזיכין של לבונה של לחם הפנים, ושבת שבחג בב', ולעיל תני **יג' זוכים** בו ותניא פעמים **יד' טו'** היינו מחשיטה ואילך, אבל במתני' תני חר מאביר התמיד.

אל קרב ביא', הבשר בה', וב' לקרביים וב' ליין וב' לנסכים.

פור קרב בכד', הראש בא' והרגל בב', העוקץ בא' והרגל בב', החזה בא' והגרה בג', שתי ידות בב', ב' דפנות בב', הקרבים בג', והסולת בג', והיין בג'.

חלוקות הג"ל נאמרו בקרבנות ציבור, אבל בקרבן יחיד יכול היחיד להקריב הכל.

הפטש וניתוחו אף של קרבן ציבור שוה שכשירים בור כן פ' בבבלי.

מקור בדעי **לכל הני כהנים**, דכ' 'וערכו' לשון רבים, ואי"ל מאה ומאתים, דתפשת מרובה לא תפשת, וכן מורדים במידה שהיא כלה פ' כשבא אדם למדוד פירותיו ויש לו כלי שיתמלא ע"י הפירות ימדדו בו כלי במידה שאינה כלה, וכעני' כג' זבה 'במים' ואי יומא יותר ממ' נימא אפי', ריבוא, ואמרו דימים היינו ב' ורבים היינו ג', ורבים דומיא דימים שהם מיעוט, ול"ה ה' דהיינו ב' וג', כיון דלא כ' מים ורבים, אלא הרבים היו מרובים על הב'.

ל כהנים בבשר וקרבים כ' בבקר 'וערכו' ובצאן כ' וערך', וי"ל **ל'** 'שימעאל קרב אחד עורן של איברים', והיינו י' אברים בה' כהנים וא' לקרביים, ור"ע יליף ו' כהנים 'וערכו' ב', בני אהרן ב', הכהנים ב', והא דכ' 'הכהנים ולא כ' כהנים ילפי' לרבות את הקרובים שכשרין לעבודה, ול"א דבעי שוה בדיע אהרן, וכדס"ל לתנא דמתני' בפ"ז דבכורות, ואילהך וערכו וגו' הג"ל קאי בבקר שמוטי יחיד, כיון דילפי' 'עריכה' דכ' בתמיד, ומיעד הכהן אבותי, כ' בצאן תמלי של שחר בא ממנו, וי"ל מדכ' בהאי קרא ב"פ 'וערכו', ש"מ דלאו בבן הבקר אלא בתמיד של שחר, ומשמע בקרא דתיקב לעריכת האש יערוך את הנתחים. ואין דבר קרב קודם לתמיד של שחר, אלא קטורת.

טז עושין בפומבי, הא דאיל קרב ביא', אף דלא כ' ביה קרא ופאשר בג' א' לאיברים, וא' לסולת, ואי"מ מ"מ עשו כדי

לעשות בפומבי בפרסום דרך כבוד, וכן אמרו על פר שקרב בכד' ל"ל לעשות הדבור בפומבי, כדכ' 'בבית אלקים נהלך' ברגש' ברוב עם [דברי תהילים].

הא דדרשו ו' כהנים בעולה, מדכ' 'וערכו בני אהרן הכהנים', י"ל כן אף לגבי פר דנעשה בו' כהנים והא דתנן במתני' דיחיד אם רוצה עושה לבדו, י"ל דהיינו בדיעבד, אבל לכתחילה בעי ו' כהנים.

אמר להן הממונה

פ־א ה"א

האופן שידעו האם האיר השחר, הממונה אמר לצאת ולראות על גגה או החומה האם הגיע זמן השחיטה, והרואה אומר בורק פ' ברכת, [ותמן אמרו ברוק ברוקה אנהר מנהר]א ששמו [א.ה. לשואל] האם האיר המאיר והיינו החמה, ומתיה בן שמואל שהיה ממונה על הפשיטה היה שואל המהיר האיר כל פני המזרח עד שבחברון, וא"ל הן, והא דמזכיר את חברון, להזכיר זכות אבות.

נאמנות עד אחד, אילה"ק כיצד סומכין על הרואה אף שהוא ע"א וכ"ת דבכ"מ ע"א נאמן באיסורין, י"ל דהכא דהוי כאתחזק דעד עתה לילה, ומ"מ אילה"ק כיון דהוי **מילתא דעבידא לאגלוי**, וכ"ת דעד שידבדקו כבר תעלה החמה, י"ל דאפשר לראות האם עלתה מזמן או רק עתה. **עוד במילתא דעבידא לגלוי**, מלין תינוק בשבת ע"פ ע"א האומר שהתינוק נולד בשבת, ומטלטלין ע"פ ע"א האומר שחשכה מוצ"ש, וכן ר' אימי טלטל במוצ"ש ע"פ נשים האומרת ששקעה השמש, וכן ר' מתניה טלטל ע"פ איכרים שבוהראם ששקעו, ור' אמי מ"ב בשבת ע"פ נשים שאמרו שהתינוק נולד כשעדיין לא שקעה השמש בסוסייתה שהיא מקום נמוך בטבריה.

פ־ב ה"ב

הטעם שהוצרכו לשאול האיר המזרח, דקרה ששחטו את התמיד ע"פ מאור הלבנה, והוציאו את העולת השחר, [אבל אי"ל דהיינו כוכב הנראה קודם עלות השחר, כיון דפעמים מקדים ופעמים מאחר], **ומעלוה"ש** עד נץ החמה הוא ד' **מילין** דכ' 'וכמו השחר עלה' וכ' 'ולוט בא צעורה' ומסודם לצעור הוא מהלך ד' מילין, ואע"פ שהדרך היא יותר מ"מ מלאך קיצר להם הדרך ע"י שהיה מיישר להם את ההרים ולא יצטרכו לעלות ולרד, **ומאילת השחר עד עלוה"ש** הוא ד' **מילין** דכ' 'וכמו השחר עלה', דדמי לשיעור שמעלוה"ש עד הגנץ.

איילת השחר, כמין שני עמודי אור נראין במזרח לפני עלות השחר, [אבל אי"ל דהיינו כוכב הנראה קודם עלות השחר, כיון דפעמים מקדים ופעמים מאחר], **ומעלוה"ש** עד נץ החמה הוא ד' **מילין** דכ' 'וכמו השחר עלה' וכ' 'ולוט בא צעורה' ומסודם לצעור הוא מהלך ד' מילין, ואע"פ שהדרך היא יותר מ"מ מלאך קיצר להם הדרך ע"י שהיה מיישר להם את ההרים ולא יצטרכו לעלות ולרד, **ומאילת השחר עד עלוה"ש** הוא ד' **מילין** דכ' 'וכמו השחר עלה', דדמי לשיעור שמעלוה"ש עד הגנץ.

ר"ח רובה ור"ש בן חלפתא הלכו בבקעת ארבל באשמורת הבוקר וראו שבקע האור, ואמר ר"ח רובה **דגאולתן של ישראל** תהא כמו איילת השחר, ככל שמתקדמת יהיה יותר אור כדכ' 'כי אשב בחושך ה' אור לי', וכן מצינו 'ומרדכי יושב בשער המלך' והגיד על גתן ותרש ואח"כ 'ויקח מהא את הלבוש' ואח"כ יושב מרדכי אל שער המלך ללא שם ותוענית [לדעת הירז] ואח"כ 'ומרדכי יצא מלפני המלך' ואח"כ 'ליהודים היתה אורה ושמחה'.

יְז טבילה וקידוש ידו"ר לכהן המסית דעת תנן במתני' משאמר ברקאי היו מורדיין את הכהן לבית הטבילה ככל הנכנס לעורה וכדלהלן, ואמרו **כל המיסך רגליו** הנצרך לעקים גדולים ומסכך עם גופו על רגליו טעון טבילה משום היסח הדעת, **והמטיל מים** טעון קידוש ידים ורגלים, והא דתני כהן **שיצא לדרב** עם חבורו אם הפליג אינו טבילה ואם לשעה טעון קידו"ר, והמיסך רגליו אינו מפליג, י"ל דעשית את המיסך כיצוא להפליג לפי שהוא דבר מאוס.

כהן שישן צריך טבילה, ואם נתנמנם טעון קידו"ר, וצ"ל דאיירי בנסמך וישן דאל"ה ילה"ק דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד והכא ע"כ כשלא יצא מהעזרה דאי בינא הלא מ"מ בעי טבילה ככל הנכנס לעורה, ולר"ל אף למלכי בית דוד אין ישיבה ודכ' על דוד 'וישב לפני' ה' שיישב עצמו הכין בתפילה.

פ"ג אה"ה

כ"הג ביו"כ היה טובל ה' **טבילות ומקדש י' קידושין** כולם בקודש על גג בית הפרוה, מלבד כשנכנס דא"יז משום עבדות יו"כ אלא משום כניסה לעזרה ללהלן.

אין אדם נכנס לעבודה עד שיטבול דלא גרע מהיסח הדעת, ואף כשאינו נכנס לעבודה **אין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול** וקמ"ל לעבודה אף שאב מקודש לקודש כגון שמתחילה לא טבל ע"ד עבודה, א"ז אפי' מקטיר אברים כל הלילה טעון טבילה, [תו"ר ד].

מקור טבילה בנכנס לעזרה, בן זומא למד מ**טבילה מקודש לקודש** דכה"ג היה טובל כשמשנה עבודה מחוץ לפניס ומפנים לחוץ, וכ"ש מחול לקודש, ואילה"ק דמשמע בק"ו דאפשר מוקדש לקודש אי"צ טבילה, ומ"מ מחול לקודש בעי טבילה, וילה"ק שאנ מאי חול לקודש לבין חוץ לפניס קודש לקודש כיון דילפי' ק"ו מקודש לקודש שחייב חובד כרת על כניסה לו בטומאה ומ"מ בעי טבילה, ודאי דמחול לקודש דחייב כרת חייב לטבול, וכ"ת דאף מקודש לקודש חייב כרת בטומאה, י"ל דה"מ בשהה שיעורים דלהלן, אבל בנכנס מחול לקודש בטומאה חייב מיד אפי' לא שהה ונמצא לזכא כרת על ביאה בטומאה להזכיל אף דחומרו הוא מחמורה, ולפי"ז הא לעיל ה"ב רק אם יצא להפליג חייב טבילה, אתאי תנאי ר"י דלהלן.

שיעור שהייה בכניסה בטומאה, שיעור השתחוויה והינו **לריב"ל** כדי שיאמר 'ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו, **ור' אבהו** הוסיף עד 'הודו לה' כי טוב, **ור'** אבהו הוסיף כי לעולם חסדו.

תלני ר' יהודה טבילה בנכנס לעזרה אינה מד"ת אלא משום סרך, דפעמים יש בידו טומאת קרי ובעי הערב משמ וכיון דטובל נזכר ופורש.

יח טבילה לד"ת בב' טומאות יחד, הנה המשמשת שראתה נדה לחכמים צריכה טבילה ואף דלא תועיל לה הטבילה כיון דראתה נדה, וכן הצריכו חכמים טבילה לזב שראה קרי ונדה שפלטו שכבת זרע, דאף שקדמה טומאת שבעה, מ"מ הצריכו טבילה להתייר ביה"ת כיון דבעי טבילה בבד"ת, אבל ר' יהודה פוטר, וממא דר"י ביאר דבועי טבילה בנכנס למקדש משום טבילת סרך, יש להזכיר דטעמא דר"י דפוטר כיון דלא מהני טבילת סרך כשטמא בטומאת שבעה ולפי"ז פליג ר"י אף בבעל קרי שראה זיבה, ולפי"ז דס"ל לר"י טבילת סרך אין לפטר דטעמא דר"י משום דפליג על סרך טבילה ואי נימא דטבילה תהיב טבילה לראה קרי להתייר בד"ת, כיון חדלה קודם הוב, אבל אין לומר כן כב"ל.

פ"ג אה"ה

טבילת כה"ג, פרסו סדיו של בוך בינו לעם וייר טבול וטעם לסדיו של בוך כדי שייכי שעבודת היום בבגדי בוך, וכל השנה בבגדי זהב, ועלה ונסתפג לספוג המים שעליו, (כדי שלא יחוץ המים בין בשור לבגד, מל"מ), הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידו"ר דבעי לכל חילוף בגדי היום קידוש ידו"ר, ובטבילה ראשונה לא הוצרך קידו"ר על הפשיטה כיון דהוה בגדי חול.

הביאו תמיד קרצו, פי' רוב ב' סימנים ואף דהוי קדשים, וכיון דבעי לקבל את הדם מירק אחר שחיטה על ידו, וקבל הכה"ג את דמו וזרקו ונכנס להקטיר את הקטורת ולהטיב את הנרות להקריב את הראש ואת האברים ואת החביתין ואת הניין.

כ' עגלה יפה היה מצרים קרצו מצפון בא', י"ג נכוסה לשון חיתוף כרתני קרצו, וי"ג נסוחה לשון עיקר לעקורם ממקום, דקרץ משמע להגלות ממקוםם כדכ' 'מחומר קרצתי גם אני' כפי שהוא נברא מהחומר ועקר ממקומו.

פ"ג אה"ה

קטורת של שחר היתה קריבה בין דם לאיברים, כיון דכ' בקטורת 'בבוקר בבוקר' ובתמיד כ' בבוקר, ומ"מ אין קטורת קודמת לדם התמיד, כיון דכ' בתמיד 'תעשה בבוקר' ומשמע להקדים עשייתו לזמנו, וכיון דבעצים כ' 'בבוקר בבוקר' ואי"ל דקמ"ל שהן לפני האברים, כיון דהוה נא אברים שנקטרים ש"ג המזבח, אלא י"ל דקודמים אפי' לדם, והנה **בעצים ובקטורת** כ' 'בבוקר בבוקר', וכיון דעצים קודמים לדם ודם לקטורת כ' דעצים קודמים לקטורת, והא דפי' מטעם דעצים מכשירים את הקטורת, י"ל דקמ"ל דעצים מכשירים את הקטורת ולא גולים, ולר"א מעלה עשן מקדש הקטורת פי' עשב שנותנים לקטורת שיעלה עשן מזורק כמקל, ולא תנבאר למאי נ"מ, ולכאז' אי"ל דג"מ בחיבש מחבט פסול בחמית' הגולים' כדחשפקו בבבלי, כיון דס"ל לירי' [הובא בתוס' ביומא], דנעשה אף בכלל חול וע"כ

דאינה עבודה, ומאידך מבאר ביורי דבעי גולים' בימין, [ויתכן לומר דעל מכשיריו לא מבזכרין, ובעי מי חשיב מכשירין, וצ"ע].

קטורת של בין הערבים בין אברי התמיד לנסכים, אף דכ' בתמיד 'בין הערבים' מ"מ כיון דבקטורת כ' 'בין הערבים' סמוך לנרות דכ' 'ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירה', ואי"ל יקטיר אחר הקטבת הנרות, כיון דכ' בנרות מערב עד בוקר', ומ"מ לא קודם לנסכים, דכ' 'תעשה' לקדש עשייתה, ואף דלעיל דרשו 'מנעשה' להקדים, י"ל דכ"מ לפי עניינו דשל שחר היה בכלל מאוחר ודרשו להקדימו, ושל בין הערבים היה מוקדם ודרשו לאחור, וקלסו ר"ז 'בניה דאורייתא' מבוני התורה, א"ן בן התורה.

יט כה"ג זקן או איסטנסי, **לתנא דמתנ'** מחמין לו חמין מעי"כ ומטילין לצונן כדי שתפיג צינתו, **ולתני ר' יהודה** היו עושים לו עששות של ברזל שהרתיחו אותו מעיז"כ ומטילין בצוננין להפיג צינתו, **ואף דהוי מכבה** וס"ל לירי' דהוי כיבוי, אבל לבבלי אין כיבוי אלא בדרב השתרף וכלה, והלא איכא 'לט' מלאכות ביו"כ, ואי"ל דטעמא דר"י משום מלאכה שאי"צ לגופה, כיון דלא מנא את ר' יהודה עם ר"ש גבי המוציא את המת במיטה, ור' יוסי גבי המכבה את הנר דס"ל הכי, אלא ס"ל לר' יהודה שאין תולדת האש כאש, ולתנא דמתנ' תולדת האש כאש ולכן לתנא דמתנ' לא מחממין עששות של ברזל, והא דלר"א לא מחממין לו חמין דכ' שלא יאמרו ראינו כה"ג ביו"כ טובל במים שאובין.

פ"ג אה"ה

טבילה שניה וקידו"ר, הביאוהו לבית הפרוה שבקודש, ופרסו סדיו של בוך בינו לעם וקידש סמוך לפשיטה כפי שיטתא דנח' בת ת"ק ור"מ, ואח"כ טבל ונסתפג והביאו בגדי לבן לקדש וקידש ידו"ר.

קידו"ר של פשיטה, לר"מ פשיטה ואח"כ קידו"ר דכ' 'פשת וגו' ורחץ' וגו' והיינו קידוש כיון דטבילה ילפי' מירחץ' אחרינא דכל לבישה טעונה טבילה, ואח"כ ורחץ וקידש, **ולת"ק** קידו"ר קודם לפשיטה, דכ' 'ופשת ולבש' והיינו דמקיש פשיטה ללבישה דתרווייהו מקדש כשהוא לבוש. אי"ל דלר"מ מקדש קודם לבישה כפפטה דקרא, כיון דא"כ אין בין קידוש לקידוש אלא רחיצה.

לשמואל קידוש סמוך לפשיטה וקידוש דלבישה נעשים לצורך הלבישה, ולבר קפרא קידוש דפשיטה אתי לפשיטה, **ולכו"ע קידוש ראשון** פי' אף של הפשיטה אתי להבא פי' ללבישה דאי"צ קידוש לפשיטת בגדי חול, **ונקידוש אחרון** אתי לשעבר דאין אדם מקדש לבגדי חול. **האם קידו"ר וטבילה ולבישה מעכבין**, **קידוש הראשון** שנוהג בכל הכהנים מעכב כ' 'חוקת עולם לדורותיהם' וכ"מ דכ' חוקה מעכב, אבל **שאר קידו"ר** שחכה"ג עושה לפשיטה ולבישה אינם מעכבין, דרק **לבישה** מעכבת, וה"ז דאין **טבילה** מעכבת.

ז בגדי כהונה, כ' 'בד' לרבנן היינו כפולים לכא' משמע דקאי לפרש דבעי ב' בגדים, א' לעבודה וא' להוצאת כף ומחתה, [וב' בגדים מבואר בבבלי דילפי' מדכ' קרא אחרינא, אבל בד משמע א' ויבדיר להלן לא משמע הכי], אבל מאידך משמע דדרשו ב' בגדים על כל כהן ולא ביו"כ והיינו מדאמר ר"ז לר"ש ב"י שלא הגיע לביהמ"ד דאתאי דלא כר' יוסי דהנה כ' 'ולבני' אהרן תעשה כתנות' לרבנן ב' כתנות, ולר' יוסי אפי' כתנות א' כלתן ו', וכתנות היינו להרבה כהנים, ודכ' בד' לומר דבעי בגדים חדשים שקה שחיו בבדי פשתן, והנה אי"ל דהיינו שלא ילבש משוחקים שלבשן כבר כהן, כיון דכ' 'ולבשם' ב"פ וילפי' אפי' שלבש כהן אחר, אלא חדשים דבעי לעשותם **לשמה** כשהן בבדי הפשתן, והנה נח' **במזוזה**, **לת"ק** מותר לכתוב מזוזה בעור שעבדו לשם קמיע, **ולרשב"ג** אסור, ואי"ל דמח' ת"ק ורשב"ג דוק בשל הדיוס אבל בגדי כהונה של גבוה לכז"ה בעי בשל קודש דומיא דאבני מזבח, כיון דאמר ר"ח דהך ברייתא דבעי בשל גבוה אתאי דוקא כרשב"ג, ומצינו דאמר כן ר"ח דהנה **תעושה** **כלי לגבוה** הדיוס מותר להשתמש בו רק קודם שנשתמש בו גבוה, ודתני דלא ישתמש בו הדיוט כלל, איניי כשבא מתרומת הלשכה, **ותעושה כלי להדיוט** רק קודם שנשתמש בו הדיוט יכול לעשותו לגבוה, ודתני דאין תעושה כלי להדיוט ראוי לגבוה, פי' ר"ח כיון דאתאי כרשב"ג דבעי לשמה.

ס"ח ממתי כלי שרת ומקדשין והיו ראויין לעבודה [א.ה. פי' לתקדשו בקדשות הגוף], האם **מיד** פי' בהקדשו, או עד עבודתו מחונתו, והנה אי עבודתו מתוכתן ליה"ק כיצד קדושין ומתקדשין כאחד, אמנם אילה"ק על כלים בזמן משה שנתקדשו ע"י שמן המשחה, וכן כלים בזמן שלמה שלא הצרכו לשמן המשחה, שנתנו משל משה לתוכן, אמנם ע"כ צ"ל [א.ה. לכאז' אלהי צד בספק] קדשין ומתקדשין דאל"ת תק' קדשו כלים שלמה לא היה כלי מימי משה לקדש על ידם [א.ה. או ע"י כלים שנתקדשו ע"י כלי משה, כדמוכז להלן מכלי שלמה], וכן צ"ל כשעלו מהגולה דאמנם קדשו ע"י כלי שלמה, אבל אם לא היו שם כלים מימי שלמה, ע"כ קדשין ומקדשין [א.ה. בבבלי אמרו למס' דעבודתן מחונתן, ויהל"ם האם מס' הירי' הכי, או בספק כב"ל, ועוד צ"ע ההוא' והמס' אי קדשין ומקדשין].

הזמנה מילתא היא, הזוהק כלי לפני מיטתו של מת תוך ד' אמות שעשו כן מתוך צער, והיו קרובין אותו עמו, וכן אבנים שחצבן לשם מת, **אסורים** בהנאה משום הזמנה מילתא היא, וילפי' בבבלי 'ותמת שם מרים', מערפו שם את העגלה, וקיי"ל ירידתה לנחל איתן אוסר את העגלה, אבל אם חצב לשם חי ולשם מת מותרים דלא ייחד למת.

כה"ג ביו"ט טובל ה' טבילות ומקדש י' קידושין, וילפי' **לב' קידו"ר לכל טבילה**, י"א מדכ' 'ופשת ורחץ ולבש' ורחץ יתירא ילפי' באם אינו ענין לקידו"ר, ומדטילת קרב בין פשיטה וילפי' קידו"ר ללבישה ופשיטה, **ולראב"ש** הא ורחץ אינו מיותר דבעי למליף טבילה בבא לשנות מבגדי לבן לזהב, אבל קרא קמא קאי רק בבגדי לבן, ולכן ילפי' מכניסה **מה אם במקום דאין טעון טבילה** כשנכנס כל השנה, [דטעון טבילה רק מדרבנן], ומ"מ בעי קידו"ר ודאי מקום דבעי טבילה בעי קידו"ר, וכ"ת רק פ"א ביום כנכנס בשאר השנה, י"ל דכ' 'ופשת וגו' אשר לבש' וכיון דפשיטא דפושט את שלבש, ע"כ להקיש פשיטה ללבישה דבעי קידו"ר כלבישה, ויש שהק' דמסתבר להקיש הפוך דמק"י ידעי' חד והיינו פשיטה שהיא ראשונה, אבל צ"ע דהא ילפי' מנכנס כל השנה, והיינו כלבישה.

הובא דמתנ' **שויו בגדי כה"ג בשחר ובין הערבים**, **לר"מ** בשחר לעבודת היום לבש פילוסין פשתן של ארץ זו של יב' מנה, ובין הערבים להוצאת כף ומחתה הינדינו פשתן של ארץ זו של ח' מאות זוז, **ולחכמים** בשחר פילוסין של יח' מנה, ובין הערבים של יב' מנה, ול' מנה אלו היה נוטל משל הקדש שלא לא יעשה פחות מל', אבל רוצה להרבות בשל בין הערבים יכול, אם עדיוש של שחרית מעולה יותר.

הא דבין הערבים לוקח של הנדינו ולא שני של פילוסין אף דדרגה ב' בפלוסין יפה משל הנדיון, כיון דעדקי' פ'רוטי' פי' של הנדיון שהוא ראשון עדיף משני, וי"ז הא דלובש של פילוסין בשחרית, אף דשני של הנדיון יפה משל פילוסין, פ'רוטי' פי' כיון שעולה ביוקר תחת יבשו, ופי' זה עיקר, כן מצינו דתנן במנחות שיש ג' זמנים של קליטת שטעוין שחיו שמן הראשון שבראשון למגורה והשני שבראשון וראשון שבשני שוין למנחות, והלא ודאי דשני שבראשון יפה יותר, אלא ע"כ משום פ'רוטי' פי' ששوه יותר לכך חשיב.

הא דמרבח בשחר, כיון דכ' ד"פ 'בד' כתנת בד', 'מכוס בד', 'באנט בד', 'מצנפת בד', ובבין הערבים כ' פ"א 'ופשת את בגדי הבד'.

כא תנן על שיעור ל' מנה דמתנ' **אם רצה להוסיף מוסיף, ומעשה בר'** ישמעאל בן פאיבי שלבש כתונת במאה ועלה והקריב על המזבח, ור"א בן חרסום לבש כתונת בב' ריבוא ועלה והקריב על המזבח והורידו אותו אחיו הכהנים שהיה נראה מתוכן ערום, ומילא את הכתונת מים של יראה בתוכה, ומ"מ חשש שיראה בשורו ולא בעה בהם אלא סבב אל המזבח ז"פ דרך כבוד.

פ"ג אה"ה

שחיטת הפר, הכה"ג אשר שלבש בגדי לבן עומד בין האולם ולמזבח כפי שיטתאור, ומעמיד את הפר ראשו לדרום ופניו למערב אבל לא יעמיד ראשו למערב ואחוריו למזבח, דחיישי' שיטיל גללים וגנאי הוא להראות בית הרעי שלו לצד המזבח, והכהן עומד במזרח ופניו למערב וסומך ב' ידיו עליו בין קרניו ומתורה כפי שיטתאור בהמשך.

מקום שחיטת קק"ו דכ' ביה על ירך המזבח צפונה, **לריב"ז** בין המזבח לקיר צפוני של עזרה, **ולראב"ש** והיינו תנא דמתנ' חשיב צפון אף לצד מערב אבל בצפון לצד מזרח, לא דקליש

קדושתיהו, ולרב חשיב צפון אף לצד מזרח פ' יא' אמה של עזרת ישראל, אשה של עזרת כהנים.

שחיטת זר לפרה אדומה, הנה בעלמא לא מצינו פסול שחיטה בזר דכ' ויחטשו בני אהרן הכהנים את הים', דבעי כהן מקבלה ואילך, לרב שחיטת הפרה פסולה בזר דכ' ונתתם אתה לא אלעזר הכהן ושחט אותה לפניו', ולר' יוחנן אף שחיטת הפר כשרה בזר ודכ' לפניו היינו דכהן רואה, [ושמא אף לרב בעי כהן רואה אלא דבעי אף שחיטה ככהן], אבל הק' לר' יוחנן מדכ' וישחט והזח' וילפי' דאשה פסולה לשחיטה כפי שפסולה להזייה ואף זר בכלל זה, והא דלא דרשו על זר, צ"ל דהוי ברייתא על אשה, ואי"ל לזר כשר כפי שכשר בהזאת מי אפר הפרה ופסול באשה, כיון דשאני הזאת מי הפרה דכ' איש, והזאת הים כ' כהן, ואי נימא דשחיטה כשרה בזר דהכי משמע. ושחט אותה לפני' א"צ ק"י מכל קרבן, תק' דה"נ אשה תהא כשרה.

י"א בשם רשב"י **שחיטת פרי יו"כ** כשרה רק ע"י כה"ג דכ' ושחט אהרן את פרי החטאת', וכ' 'חוקה' לעיכובא, ויש שהק' מ"ט לא אמר רשב"י שעיר דכ' ביה ושחט והביא ואין הבאה אלא כבהן, וי"א בשם רשב"י להדיא פרי ושעיר של יו"כ רק ע"י כה"ג.

וידי הכה"ג, כסומסוך הכה"ג ידו על הפר מתוודה דכ' וכפר בעדו ובעד ביתו' ככפרת דברים, ואומר מתחילתא אנא השם ובשניה באנ בשם ה' כחם בשום הגדול והנורא פרי לא, **לכ"מ** אומר עויתי פשעתי וחטאתי לפניך אני וביתי וכו' דכר' 'נושא עון ופשע וחטאה' וכ' 'והתודה עליו את כל עונות בני ישראל', ולחכמים עונותו אלו זדונות, פשעיהם אלו מרדים, וחסטתם אלו שגגות, וכיון דמתודה על זדונות ומרדים אי"צ חטאים, לכך אומר חטאתי עויתי פשעתי אני וביתי וכו', ולכ"מ שהתורה דוד ושולמה, וכע"ז אצל דניאל דכ' 'חטאנו ועוינו הרשענו ומרדנו', והא דכ' אצל משה עויתי פשעתי וחטאתי י"ל דכיון שמתוודה על הדונות ועל המרדים כאילו הם שגגות.

הזכרת השם, הכה"ג ממשיך ואומר שחטאתי כ"ל אני וביתי, ככתוב בתורת משה עבדך 'כי ביום הזה יכפר עליכם' וגו' ועונין אחריי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ככל פנים שאומרים את השם דכ' 'כי שם' אקרא הבו גדול לאלקינו', וכל פעמים היה כה"ג מזכיר את השם ביו"כ, ו' בפר, ג' בשעיר, וא' בגורלות, הקרובים לכה"ג נופלים על פניהם ואומרים בשמאלו, והרוחקים אומרים בשכמלו"א ול נופלים על פניהם, וברדכ"ז 'כי לפי שלא היו שומעים את השם, אבל הלך בירד' הלך משמע שהיו שומעים, וגם בסוכה מבואר דנשמע קולו בירידה, אלו ואלו לא זוז משם עד שהוא מתעלם נשכח מהם, דכ' 'זה שמי לעולם', וכ' חסר והיינו לעלם.

כב באיזה קול היה אומר, בראשונה היה אומר את השם בקול רם, ומשרבו הפרוצים היה אומר בקול נמוך, ור"ט היטה אוזנו ושמע שהיה מבליעו בנעימת הכהנים.

בראשונה שם השם נעשה לכל אדם, **ומשרבו הפרוצים נמסר לו כלשרים**, ומעשה בשמאלו ששמע פריסייא מקלל בו את בנו ומת, ועשה ב' רעות הפריסייא שמת בנו וששמעו אחרים, **ר' אינינו בר סוסי** רצה ללמד את השם את ר' חנינה, אבל לכסוף לא למדו כשהכניס ר' חנינה את בנו תחת המיטה ושמע ר' אינינו את קולו, **רופא בציפורין** רצה ללמד את השם לר' פנחס, ולא רצה ר' פנחס ללמוד לפי שאוכל מעשה פ' נוקק ציבור וחשש שיקלל בו ומאן דרגיל בשם אסור להנות מאדם.

פ"ה ה"ח

גורל השעירים, הכהן חוזר לזהו לצפון המזבח בל שאל היו מכניסים את השעירים אלא רק מזה בחלל העזרה, כדנתן לקמן בבבא בתרא השעיר לטחוט, **ומשמעו רבבי** עולל במח' במקום שחיטת קב"ד ואף מזרח צפון העזרה חשיב צפון, ושם עומד הכה"ג והסגן בימינו וראש בית אב לשמאלו וכן כל מקום שכה"ג הולך, ושם ב' שעירים וקלפי ובה ב' גורלות של אשכנז פ"ה פסקינן מין עץ.

ה' דברים שישם הסגן אומר אישי כה"ג הגבה ימינך, והולך לימינו, ומניף בסודרין בשעה שהיה כה"ג שוחה לנסך, שהיה הוללים מתחילים בשיר לפי שאין אומרים שירה אלא על הין, אחז הסגן בימינו והעלהו כשרצה כה"ג להקטיר עולה הכה"ג עד חצי הכבש ואחז הסגן בימינו והעלהו, ואין כה"ג מתנתמה אא"כ נעשה סגן כדי שהיה מכיר ורגיל בעבודה, [ק"ה ע"כ במדר כחמה

כלי המקדש יב']א"ה. והוא לזכור סגן, שמא דא"ה אא"א, וע"י שקלים פ"ה ה"ג דבר ביום שהיה מתנתמה היה מקריב ב' מנחות, וכ' הדרן כחמה שם דקדוקה היה מתחנך ועובד עבודות הסגן ואח"כ נעשה כה"ג, ולא"ו א"י"ו עולה עם 'מכיר ורגיל בעבודה', ושמא יל"פ דאינו נעשה כה"ג אא"כ אחר מתנתמה לסגן וע"ע 'מרומי שדה יומא טו:].

בן גמלא עשה גורלות של זהב ומזכירין אותו לשבח, ואם אבדו של זהב לא יעשו של אשכנזע לפי שמעלין בקודש ואין מורידין כדאמרם על ב' שולחנות שהיו במקדש שפניהן עליהם לחם הפנים, של שיש בניסיתו ושל זהב ביציאתו.

בן קטין שהיה כה"ג עשה יב' דרין לכיור ליצוק בהם מים שמתחילתא היה רק, והא דלא עשה ייתר זה ע"ג זה פ"ה דס"ד שלא היה מקום בהיקף הכיור, י"ל דעשו כיום המרובה בעבודת התמיד.

עוד עשה בן קטין, **מוכני** לכיור לגלג לשקעו במים כדי שלא יפסלו מימיו בלינה, ול"א דנפסלו משום שאובין, כיון דהיה הכיור עשוי ב' כלים והעלילן לא היה לו בית קיבול רק שפניהו ע"ג התחתון, והתחתון שהיה לו בית קיבול, י"ל דאמת המים היתה מושכת מעיטם מעין לכיור, והיו רגלים שדברום פתוחין לה כרימונים ואינו כלי כדי לעשותן שאובין, וכע"ז אמרו **י"ם שעשה שלמה** היה בית טבילה לכהנים דכ' 'וזהם לרחצה לכהנים', ול"ח כלי כיון דאמת המים מושכת לו מעיטם.

מונבא המסלך עשה לו ידות הכלים של יו"כ של זהב, דכ' 'ואלה המסלך אגרטי לא נהב שלשים' י' מורקים לקבל דם הטלה, 'אגרטי' כסף אלף' לקבל דם של הפר, 'מחלפים' תשעה ועשרים' היינו סכינים כדאמרם על מקום בעזרה שיש בו חלונות שהיה נקרא בית החלפיות שבו היו גונזין את הסכינים.

הילני אמו של מונבא עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל, י"מ מנורה, וי"מ עששית כדתירגם עקילס לקבל נברשתא למפרס פ' מין עששית, וכן עשתה נברשת של זהב ובשעה שהיתה חמה זורחת עליה היו ניצוצות מנתזין ממנה וידעו שזרחה השמש, והיה כתוב עליה, וכן עשתה טבילה של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה, **י"א פרשת סוטה** בר"ת דס"ל דאין כותבין תורה מגילה מגילה, והא דאמרו דהיה כותב ככתב ששטבלה לא עבה ולא דק וילכא' משמע דהיה כתוב כל הפרשה, י"ל דהיינו אותיות אבל לא היה כתוב את כל הפרשה עליה, **וי"א** כל פרשת סוטה וממנה היה קורא ומתרגם כל דקדוקי הפרשה.

כג ניקנור מזכירין אותו לשבח, ונעשו לו ניסים, שכאב בספינה ועמד עליהם סער גדול בים, והטילו דלת אחת לים וכשבקשו להטיל השניה אמר שיתילו אותו עמה, והיה בוכה ומתאבל, וכשבאו ליפו מצאו את הדלת המוטלת תחת הספינה.

כל השערים שהיו במקדש נשתנו לזהב כשהשעירו, מלבד של ניקנור, **י"א** משום שנעשה בהם נס, **וי"א** משום שנחושתן מצהיב ויותר יפה משל זהב.

פ"ה ה"ט

אלו שמוזכירין אותם לגנאי, כפי שיתבאר בית גרמו, בית אבטינס, הגורס ב' לוי שהיה יודע פרק בשיר, ובן קמצר שלא רצה ללמד על מעשה הכתב שהיה קושר ד' קולומסין בד' אצבעותיו וכותב שם ב' ד' אותיות, על הראשונים נאמר זכר צדיק לברכה ועל האחרונים נאמר 'ושם רשעים ירקב' ויתבאר עוד להלן.

בית גרמו היו בקיאינ במעשה לחם הפנים וברדייתו שהיתה אמונתו גדולה, לפי דלחם הפנים עשוי כמין תיבה פרוצה, ולא רצו ללמד, והביאו חכמים אומנים מאלכסנדריאה שהיו בקיאים במעשה לחם הפנים, אבל לא ברדייתו, [שבית גרמו מסיקין ואופים מבפנים, והללו מבחוץ], ומחמת כן היתה מתעששת, ואמרו חכמים דכל שברא הקב"ה לכבודו ברא דכ' 'כל פעל ה' למענהו', ושלחו לקרוא לבית גרמו ולא באו עד שהעלו בשכרן, **[י"א מתחילתא יב' ואח"כ דכ', ולר' יהודה מתחילת כד' ואח"כ מח']**, ואמרו בית גרמו שלא רצו ללמד דמסורת היא להם שעתיד הבית ליחרב וחששו שילמדו אחרים ויעשו כן לפני ע"ז, אמנם הזכירו אותם לשבח שלא יצא ביד בניהם פת נקיה מעולם שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים הי' אוכלים.

בית אבטינס היו בקיאינ בפיטום הקטורת ובמעלה עשן, ולא רצו ללמד, והביאו חכמים אומנים מאלכסנדריאה שהיו בקיאים במעשה ולא במעלה עשן ע"י עשב מסויים שהיה ידוע רק לבית אבטינס שהיה מעלה את העשן, והדאף האומנים היו נותנים מעלה עשן דאל"ה אם חיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה, אלא היה להם סוג אחר שלא העלה עשן יפה כ"כ, ומחמת כן של בית אבטינס עולה עד לתקרת הבית ואח"כ מתפשט, ושל האומנים היה העשן מתפשט מיד, ואמרו חכמים כל מה שברא הקב"ה לכבודו ברא דכ' 'כל הנקרא בשמי לכבודו בראתינו וגו', **[וי"ג** כל פעל ה' למענהו], ואמרו בית אבטינס דלא רצו לגלות כדי שלא יעשו כן לפני ע"ז, אמנם הזכירו אותם לשבח שמעולם לא יצאה אשה מהן מבושמת, ועוד דכשהיה אחד מהם נושא אשה היה פוסק עמה ע"מ שלא תתבשם שלא יאמרו ממעשה פיטום הקטורת הן מתבשמות.

ר' יוסי אמר שמצא בירושלים תינוק משל משפחת בית אבטינס, וא"ל אבותיך שנתכוונו לרבות כבודן ולמעט כבוד שמים, וכן כבודם נשמעט וכבוד שמים נתורבה ובבבלי גרס' לבדו מקום במקומ'.

ר"ע אמר ששח לו **שמעון בן לוגא** שליטת עשבים עם תיגמא אחד משל בית אבטינס, ואמר שבכה ושחק כשראה מעלה עשן לפניו, ואמר שבכה על כבוד בית אבא שנתמעט ושחק על כבוד המתוקן לצדיקים כשיבנה הבית ויזכרו למעלה עשן, ולא הסכים להראותו דמסורת בידו שלא להראות.

ר' יוחנן בן נורי אמר שפגש זקן משל בית אבטינס ונתן מגילת סמנים על הקטורת בידו, ואמר שהיו מוטרקין אותה אלו לאלו ועכשיו שיאן בית אבא נאמנים, יקח למגילה זו ויזהר בה, וכשאמר זאת לר"ע זלגו עיניו דמעות ואמר מעתה אין אנו צריכין להזכירן לגנאי דחזינו שכונתם לש"ש.

כולם מצאו אמתלא לדבריהם למה אינם רוצים ללמד מעשיהם חוץ מכן קמצר, [ול"א שירי ביה כבוד של תכניה, תו"י].

הממונים שהיו במקדש דנתן בפ"ו דשקלים ומונה לבית אבטינס ובית גרמו, ולא מונה לבן קמצר, **י"א** דמנה כשירי כל דור ודור ועל כולם הוא אומר 'זכר צדיק' וגו' והדני על הראשונים כיון דאמתלא תשובה לרביהם, והאחרונים היינו בן קמצר וחבריו, **[וי"א** דמנו לאלו שהיו באותו דור, ועל כולם הוא אומר 'ושם רשעים ירקב', והראשונים שנאמר עליהם 'זכר צדיק לברכה' היינו בן קטין וחביריו שהוזכרו לשבח לעיל ה"ח.

על כל הנ"ל קרא בן זומא מ'משלך יתנו לך ובשמך קורין אותך לחזור וליקח מקומך, ובשבחך מושיבין אותך ואין שכחה לפני המקום ואין אדם גונע במוכן לך'.

טרף בקלפי

פ"ה ה"א

סדר הגורל בשעירים, טרף בקלפי י"מ העלה בחטיפה שלא יכיר איזה מעלה בימיו, וי"מ שטרף הקלפי שלא ידע היכן של שם והיכן של עזאזל, ואפשר לעשות אפי" בקלותות, אבל עשו בקלפי כדי לעשות בפומבי דרך כבוד וחשיבות, ועומדים שעיר לימינו ושעיר לשמאלו, ועומד הסגן לימינו וראש בית אב שמאלאו, אם של שם עלה בימינו אומר הסגן אישי כה"ג הגבה ימינך, ואם בשמאלו אומר ראש בית אב הגבה שמאלך, ונותנם על ב' השעירים ואומר לת"ק לה' חטאת, ולר' ישמעאל אומר רק לה', ואומרים אחריי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

צורת הגורלות, כ' גורל אחד לה', ללמד דלא מהני ב' חוטיק ויאמר זה לה' וזה לעזאזל כיון דבעי שיהא ניכר, וכן ללמד דלא מהני ב' צורות ויניח עליהם כנ"ל, כיון דאין ניכר שזה לה' וזה לעזאזל, וכן שלא יכתוב עליהם כיון דבעי שיהא ניכר עד עצמם וכתביה פעמים נמוכות, וש"מ שהיו הגורלות חקוקים.

כד חלוקת הארץ נעשית ע"י **גורלות**, שהיו ב' קלפיות א' לשמות וא' לגורלות תחומי מקומות בארץ וב' פרחי כהונה עומדים, ומה שזה מעלה וזה מעלה זכה דכד' 'וישלך להם יהושע גורל לפני ה' במצפה' ומלפני ה' ילפי' דנעשה ע"פ אוריים ותומים, וכן ע"פ **כספים** דסאה ביהודה שזה ה' סאה בגליל דכד' 'בין רב למעט'.

אלמלא שנתן הקב"ה חן כל מקום בעיני יושביו לא היתה א"י מתחלקת לעולם, ואמרו **ג' חנינין** חן אתה

בייני בעלע, חן מקום על יושביו, וחן מקח בעיני לוקחיו, ואמרו ודלעת'ל הקב'ה עושה כן כדכ' ונתתיו לכם לב חדש' וגו' לב בשר וגו' שהוא בוס ממאס בחלקו של חברו ולא תהא קטאה בניהם.

הגורל חל בנגיעה ולכן נגע כשהן למטה ונתערבו לו, אין השעירים כמצותן, ואם נתערבו הגורלות אחר שנודעו השעירים, השעירים כמצותן דאין הניתנה מעכבת.

הגורל קובע ואין הפה קובע ולכן האומר אם של שם יעלה בימיני יקדש זה שבימיני, מהני, ואפי' אמר זה שבשמאלי דעדיין הגורל קובע, אבל האומר בין של שם בימיני ובין של שם בשמאלי יקדש זה שעל ימיני, לא קדש.

גורלות של כל דבר דכ' גורלות ולא ילפי' מציץ העשוי דוקא מזוהב.

נותן גורל א' על שעיר, אף דכ' גורל אחד לה' וגו', ולא יתן ב' גורלות על כל שעיר, וכן לא יתן את ב' הגורלות על כל שעיר ושעיר.

כיתוב על הגורלות כפי שהיה כתוב על הציץ, קודש מלמטה וראש מלמעלה כמלך יושב על קתדרה לדעת הר"מ קודש למטה ושאר השורה, ולה' למעלה בסוף השורה, ולדעת התוס' כ' למטה קודש ל', ולמעלה ה', ור"א ב"ר אמר שראה ברומי שהיה כתוב בשורה אחת.

זר בגורל והאם הגורל מעכב, נתן זר את הגורלות כשר דאין תנינה מעכבת, **העלה זר** פסול דעלייה מעכבת דשנה הכתוב בה לעכב, ולכן אף דכ' בני אהרן' ולא כ' בעליה בני אהרן, מ"מ שאני עליה דשנה הכתוב לעכב דכ' ב"פ 'אשר העלה', והיינו דעת ר' נחמיה מעכבת ובעי גורל לשניהם באותו היום, אבל לר' יוחנן אפי' גורל אינו מעכב וקובע אפי' בפה, ויכול לקבוע אפי' היום א' ומחר א', והא דכ' 'גורלות' למצוה.

כה אילה'ק לר' יוחנן מדתנן דהגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת, די"ל דאיירי בעשה גורל דאינו יכול לקבוע בשם [נ.א.ה. וצ"ל דזר שהעלה אינו פוסל בכה"ג, לדעת ר' יוחנן, אף דהתחיל בגורל, והביאיו בזה כיון דל"ח כלל גורל]. **יש שהק' לר' ננאי** מדתניא לא הגריל ולא נתוודה כשר, אלא שחיסר מצוה אחת ובגמ' בבלי'ת ת' דלא הגריל היינו תנית הגורלות שאינה מעכבת.

אילה'ק לר' ננאי מדתניא דכ' 'שור או כשב וגו' שבעת ימים תחת אמו ומינה השמיני והאלא ירצה לקרבן אשה לה' לרבות שעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן, ולכא' אתיא כר' יוחנן, דלר' ננאי לא יקח מחוסר זמן לגורל לפי שאינו ראוי לאישים, אבל י"ל דקמ"ל מקרא דלא יקח מחוסר זמן אף אם יצליח הגורל ולא יפול הגורל של לה' על המחוסר זמן.

ב' שעירים של יו"כ ששחטן בחוץ לאחר שהופשרו לגורל ונתקדשו שחרי באו בתרומת הלשכה איכא דתני חייב ואיכא דתני פטור, **לר' הסדא** כיון דאין חייבים בשחוט חוץ אלא בראוי לבוא בפנים מדיכ' ביה וזאל פתח אהל מועד לא הביאו' ולפ"י מ"ד דמחייב כשלא קרבב שעיר הנעשה בחוץ פ"י שעיר המוספי, ומ"ד פטור בקרבב הנעשה בפנים ואינו ראוי, וס"ל לר"ח דאין הגרלה מעכבת, **לר' יוסה** אין לדמות שעיר לפסח הנעשה בחוץ בשאר ימות השנה דחייב כיון דראוי לשלמים, והטעם כיון דלא בעי נקירה לשם שלמים, והוינו נשכאבו ומצא מאחר שכפרו בהעלים, ואיכא מ"ד בשקלים פ"י, דפסח משתנה לעולה], אבל כ"ש שעיר בעי עקירה לשם מוסף, ולפ"י איכא דתני דחייב כיון דס"ל דהגרלה מעכבת.

אילה'ק כיון דרק א' מהם לשם, מ"ט איכא דתני חייב בשניהם, כיון דאדברב ושניהם ראויין לבוא בפנים, אבל משהגריל חייב רק על שם, ופטור על של עזאזל.

הא דב' שעירים ששחטן בחוץ חייב ה"מ אם נתן מתנת הפר, אבל אם לא נתן פטור שמתן דם של פר מעכב את השעיר ואינו ראוי לפתח אהל מועד, [וסדר עבודת יו"כ, וידוי על הפר, גורל, וידוי שני על הפר, שחיטת הפר, הכנסת כף ומחתה ונתנית קטורת על האש, נתנית דם הפר על הכפורת, שחיטת השעיר ונתניה ממנו על הכפורת, נתנית דם הפר על הפרכת ואח"כ מדם השעיר, ואח"כ מערב הדמים ונותן על מזבח הזהב].

שחט את הפר קודם גורל חייב אף דגורל דינו קודם הפר, וראיה דחייב כיון מדתנן דרק פר מעכב את השעיר, ואין השעיר

מעכב את הפר ואיירי בהגרלה שאינה עבודה ואין הסדר מעכב, [א"נ כר"י להלן ב"פ דאין מעכב הסדר אלא בעבודות הנעשים בפנים], ואי נימא דפטור ניתני השעיר מעכב את הפר.

ר"ש בר אבדימי אמר דה"מ דאין השעיר מעכב את הפר, במתנות הבדים, אבל במתנות הפרוכת שעיר מעכב את הפר שאין יכול ליתן מדם הפר על הפרכת עד שיתן מדם השעיר על בין הבדים והוי עבודה, [א"נ עבודת פנים], ואף דאין שמעיה דאין בית שילוחו, ולנשחט כנגד בית שחיתו.

פ"ד ה"ב

כו שעיר המשתלח, קושר לשון של זהורית צמר צבוע אדום בראשו והעמידו כנגד בית שילוחו, ולנשחט כנגד בית שחיתו.

ג' לשונות של שעיר במשקל סלע לפי שהיה חולק מחצה בהר ומחצה על השעיר, אבל של **מצורע בשקל**, ושל **פרג** אדומה דכ' 'ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת', ובעי כובד דכ' 'השליך את תור שריפת הפרה' שתפול לעומק הארז, **ז"א בב' סלעים**, ו**ז"א ב' סלעים** ומחצה, ויש שאמרו בלשון י' וזוין דהיינו ב' סלעים ומחצה.

ידידי שני בפר, אומר אנא ה' עויתי פשעתי חטאתי אני וביתי ובני אהרן עם קדושך אנא ה' כפר נא וגו'.

פ"ד ה"ה

שחטו וקיבל דמו במזוקח ונתון למי שממרס על רובד הרביעי שבהיכל כדי שלא יקרש בזמן עבודת הקטורת, ורובד הרביעי, לפי שרצפת העזרה היתה עשויה שורות שורות מאבני שיש, לכל שורה קריה רובד, והיינו בעזרה ברובד רביעי מההיכל אבל לא בהיכל לפי דכ' 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד', ונטל את המחתה ועלה לראש המזבח ופנה גחלים אילך ואילך וחתה מן המעכולות הפנימיות גחלים שנתאכלו ביותר ויזר והניח על הרובד הרביעי שבעזרה.

שחט בחוץ חייב, וזר **שחטן בפנים** פטור דאי"ז עבודת מתנה, וכנ"ל פ"ב.

נשפך הדם סמוך להקטרה, חתה והקטיר ונשפך הדם, יביא פר אחר ונכנס תחתיו פ"י הפר האחר ואף דהסדר מעכב, מ"מ שבעת הקטרה הדם קיים, והנכנס תחתיו, **נשפך הדם קודם שהקטיב** הוי חתייה פסולה וצריך לחזור ולחתות, **ספק קודם הקטרה ספק** אחר הקטרה נפסלו כל עבודות שבינם מספק, כיון דא"ל להביא פר אחר ולהכנס בדמו דיש לחוש שנשפך הדם קודם שהקטיר והיתה חתייה פסולה, ואי יחתה שוב שמא נשפך הדם אחר הקטרה ואי קטיר שוב עובר משום הנכנס ויתירה.

מת כה"ג אחר שחיטה קודם זריקה, לר"ל צריך אחר לבוא בפר, ולר"ח ור' יוחנן אפי' בדם, וכן משמע מריב"ל ששאל לר' חנינה האם **חפן ומת** יכול האחר להכנס בחפניו, וריב"ל הסתפק דוקא בחפניו דכ' 'ומלא חפניו', אבל בדם דלא כ' בדמו ודאי דנכנס ויותר ניהא לגרס בפיו שאי"ז דוקא פרו אלא בואת יבוא בפר, ואפי' שחטו ראשון, ונבבבלי הוכיחו דריב"ל בעי דוקא בחפניה ולא בדם, כיון דאי בעי להביא עוד פר גם אל הועיל לו ופתינו וכו' פתהק"ע, אבל דעת הירזי לעיל דנשפך הדם אחר הקטרה שוחט פר אחר תחתיו ונכנס תחת דמו ולא נפסלה הקטורת והי"ז דלא נפסלה החפניה].

פ"ד ה"ד

מחתה בכל יום וביו"כ, בכל יום חותה בשל כסף ומערה לתוך של זהב, והיתה כבידה וידה קצרה של אמה קצרה, ובוזה ירוק, אבל ביו"כ של זהב חותה בתוכה והיתה קלה וידה ארוכה של אמה ומחצה כדי לא לייגע לכה"ג, והיתה בזהב אדום, וכן ביו"כ היה בה נרתקין שלא תכווה ידו מחמת שהשייה עם הגחלים, ולא היה חוצץ לפי שהיתה קבועה במסמור ויהי הבטלה.
והוא שיעור חתייה, **כלב יום** [כל יום] ככל יום של ד' קבין וכתנא דתמידי דנתפזר ממנה כקב גחלים היה מכבדן לאמה סילון מים שהיה עובר בעזרה, **ולר' יוסי** בשל סאה לתוך ג' קבין, אבל ביו"כ, בשל ג' קבין.

ז' והגבים, זהב טוב כמשמעו, כדכ' 'וזהב הארץ ההיא טוב', שהוא טוב להיות בביתו ולהתלוות עמו במסעיו, **זהב טהור** שמיכנסים אותו לאור ואינו חסר כלום, דתני דמנונה שעשה משה הכניסה לאור פ' פעמים ולא חסרה כלום, [ואמרו דמנונה של שלמה קודם שנצטרף חסר טובא, ומשנצטרף מכל הסיגים לא חסרה כלום], **זהב סגור** שהיה ממסיף כל הזהבים שהיו שם וקראו סגור דכל התנויות וסגרות שכולם דורשים לזהב משובח זה, וכן מוח' כ'

ושבעת אפלים ככר כסף מזוקק לטוח קירות הבית', ומאידך כ' 'שאת כל הבית צפה זהב' וע"כ דככר כסף היינו זהב סגור שמשפיץ את האחרים.

זב זהב מופז, ז"א שדומה לאש מצתת בגפרית, ו**ז"א** ע"ש מקומו שבא מאופז.

זהב מזוקק ז"א שהיו מחתכין אותו כזיתין וטחין אותו בבצק ונותנים לנעמיות שבוילות את הבצק בלא לעיסה ומזקקות אותו, ו**ז"א** שנותנים אותו בזובל לזקקו.

זהב שחוט שהיה נמשך כשעוה, והיה לאדריינוס משקל ביצה, ולדוקלטינוס היה משקל דינר גורדינון.

זהב פרויים, לר"ל זהב אדום דומה לדמו של פר, ו**ז"א** שעושה פירות כרתנן שגפן של זהב היתה עומדת על תתחו של היכל, ובשעה שבנה שלמה את ביהמ"ק צר כל מיני אילנות לתוכו ובזמן שהיו אלו שבחוץ עושין פירות, היו גם אלו מוציאים פירות, וכן כ' דלעת'ל "פרח תפרח ותגל אף גילת ורנן" וגו', ויבשו אילנות אלו בשעה שהעמיד מנשה צלם בהיכל כדכ' 'ופרח לבנון אמלל'.

פ"ד ה"ה

פיטום הקטורת בכל השנה וביו"כ, בכל יום מקריב פרס שחוט ופרס בין הערבים והיתה דקה, וביו"כ מוסיף מלא חפניו, והיתה דקה מן הדקה.

עליה למזבח וקידור"ל כה"ג, כהנים עולים במזרחו של כבש ויורדים במערבו, וכה"ג לת"ק ביו"כ עולים ויורדים באמצע להראות שהוא שלוח של ישראל, וכן כהנים המתלויס עמו ולר"י כל השנה עולה ויורד באמצע.
קידור" מהכיוור, וכה"ג לת"ק ביו"כ, ולר"י כל ימות השנה נוטל מקיתון של זהב שהיה ממלא מהכיור, ודרך חשיבות הוא.

פיטום הקטורת הצרי והציפורן החלבנה והלבונה משקל כל אחד שבעים מנה, מור וקציעה שיבולת נרד וזכרום משקל כל אחד טז' מנה, קושט יב' מנה, קילופה ג' מנה, קנימון ט' מנים, ונמצא שסח' מנים שסה' מנה כנגד ימות השנה, וג' של יו"כ כדתנן דמוסיף מלא חפניו.

עוד היו מוסיפין לקטורת כרשינה ט' קבין, יין קפריסין ג' סאין וג' קבין, ואם אין לו יין קפריסין מביא חמר חיוריין עתיק, מלח סדומית רובע, מעלה עשן שמעלה עשן כמקל כל שהוא, ור' נתן אומר דאף כיפת הירדן כל שהוא, ואם נתן בה דבש פסלה, ואם חסר בה א' מסממניה חייב מיתה דג' בצי יו"כ נתן את הקטורת וגו' ולא ימות.

תני רשב"ג **דצרי** היינו שרף של עצי הקטף.
בורית כדמצינה באה שבה היו שפין את הצפורן לפי שהיא נאה, **ויין קפריסין** אם שבו היו שורין את הציפורן לפי היא עזה ועי' היין גורם שהציפורן יהא ריחו נודף.
אף **דמי רגלים** יפים לה, לא היו מכניסים ריח רע לעזרה מפני הכבוד.

כשהוא מהדק אומר דק היטב הדק היטב, שהקול יפה לבשמים.

אם חיסר א' מסממניה או שנתן מעט דבש פסלה דכ' 'לא קטטיר', [נ.א.ה. ולעיל תניא עדי חיסר מסממניה חייב מיתה ועי' קה"ע] ואם לא נתן לתוכה מלח או שלא נתן מעלה עשן חייב מיתה דכ' 'וכסה ענן הקטורת' דבעי שיעלה עשן הקטורת, וכ' 'זלא ימות', וביו"כ עובר גם משום כניסה יתירה פ"י באה ירקנית מחמת שהיא קטורת פסולה, וכ' 'זלא יבוא בכל עת אל הקודש', וחייב מיתה.

הפטמין שבירושלים היו אומרים דאם היה נותן לתוכה **מעט דבש** לא היה כל העולם כולו יכול לעמוד בריחה.

פיטמה חציים, לת"ק כשרה כדתנן דא' לשישים או לשבעים שנה היתה באה חצאין [ובהא אמרו מותר הקטורת מה היו עושין בה], אבל לשלישים ורבעים לא שמענו אם יכול לפטמה כך, ולרבי' אפשר כל יום לפטם כמדתה, ולחציים כשרה היינו כל סממן ומספק לחצי השנה, אבל ב' כית' מקצת מיא' סממניו.

הקטיר כליית קטורת בחוץ חייב משום שחוטו חוץ.

הקטיר פחות מפרס בפנים פטור, לר"ז דכבר יצאו ביה ידי'ת, ובשם ר' ירמיה הוכיחו דפטור, דאל"ה הקטיר כזית בחוץ לא היה חייב.

בּיו"כ (**היא מביא דקה מן הדקה** דה' ושחקת ממנה הדק' והא דגמאר דקה תשתה דקה ולכן היה מפריש ג' מנים מערב יו"כ ומזוהר למכתשה כדי למלאות ממנה חפניו.

קידוש ידו"ר הראשון של כה"ג, לר' יונה היה נעשה דוקא מהכיוור דס"ל מים שאובין פסולין, **ולר' יוסה** אפי' קידוש ראשון ופי' בבבלי דיליף מדר' ירצחו, ומ"מ כלי שרת בעי כדיליף החת.

אילה"ק לר' יונה מדתניא כל הכלים שבמקדש ראויין לקידוש, ד"ל מלבד קידוש הראשון.

אילה"ק לר' יוסה מדתניא הכיור והכן מעכבין את הקרבנות, ולכאז' היינו קידו"ר י"ל שיעמדו במקומן מעכב.

יד"ו"ז

כת מערכות ע"ג המזבח ביו"כ ובכל השנה, לר"מ בכל יום היו ד' מערכות וביו"כ ה' מערכות שהוסיפו מערכה שמיננה נוטל גחלים, וד' מערכות דכ' 'והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה' מערכת קיומי האש, 'וביער עליה הכהן' מערכת איכול אברים ופדרים, 'וערך עליה עולה' מערכה גדולה, 'והקטיר עליה חלבי השלמים' קטורת, 'ולר' יוסי בכל יום ג' וביו"כ ד' דלית ליה מערכה לאיכול אברים ופדרים אלא מחזיר למערכה גדולה, **ולר' יהודה** בכל יום שתיים וביו"כ ג' דלית ליה מערכה לקיום האש ודכ' 'האש על המזבח דריש ר"י בריש פ"ב לדרשא אחרינא.

הא דכ' 'אש תמיד' ולא דריש ר"י עוד מערכה, וכן לשאר תנאים יליפי' אש תהא תמיד של המנורה לא תהא ניטלת אלא ממזבח החיצון.

מערכה לאברים ופדרים שלא נתאכלו עושה בערב ושוחרפ בה ואפי' בשבת, דתני בכל יום כז"ת דוקא בחול, הלא אמרו וביו"כ ה' מערכות וש"מ דדחי יו"כ וה"ה שבת, ואף דאינם מעכבים מ"מ דזוחיא את השבת דכ' בהו במועדו דומיא דעד' קידוש החודש דבאים אפי' בשבת אם יש בידם לזבא ביום ל' ויקדשו על פייהם, דכ' 'אלה מועדי' ה' אשר תקרא אותם במועדם, וה"נ כ' 'במועדי' זצ"ע, ולפי"ז אף אברי עולה דזוחיא השבת בזה נדרים נדבחו.

מערכת יאמ"כ דכ' 'גחלי' וכ' 'אש' ללמד שהאש בגחלי הגחלים ואי נוטל ממערכה של קטורת של כל יום, אי"ז בשביל הגחלים כיון דבעי לקטורת של בין הערבים, ולא מהני גחלים עוממות כיון דכ' 'אש', ומ"מ לא שלהבת דכ' 'גחלי' אלא לוקח לוחשות וכדכ' להלן מינה 'נתן את הקטורת על האש'.

שעת מסעות לחם הפנים, לר' יוחנן נפסל משום יוצא, **לורבי"ל** אינו נפסל, י"א בשם ריב"ז דכ' 'כאשר יחנו בני יסע' דאינו נפסל בנסיעה כמו בחניה, וי"א בשם ריב"ל דכ' 'ונסע אהל מועד מחנה הלויים בתוך המחנות' פ"י כלים ומבוחות שנשאו בני גרשון ובני מררי אחר דגל מחנה יהודה, והאון והשלחן נשאו בני קתא אחרי דגל מחנה ראובן, ודריש 'בתוך' כאילו הם בתוך המשכן, וכפי"ז יח' רבנן **האובל קדשים** בשעת מסעות, **לר' יוחנן** לוקה ולכאז' איירי ר' יוחנן בקק"ד, דאילו מחנה לויה ישראל שנאכל בהם קק"ל לא בטלו, ועוד אמר ר' יוחנן דטמאים ופרושים כל אחד במחיצתו, אבל רבנן אמרו דנסתלקה הפרוכת הותרו המחיצות לזבין ומצורעין.

מסייע לריב"ל דתניא לר' יהודה 'אש תמיד' אפי' בשבת ואפי' בטומאה צריכים להבעיר אש המערכה, 'לא תכבה' אף בשעת מסעות לא בטל מחנה שכניה ואיכא מצוה של מערכה וה"ה לחם הפנים, והיז כופין לעלו פסכתו כלי נחושת, והא דכ' 'ודשנו את המזבח' י"ל שהיו משביעים אותו אף בשעת מסעות והיינו 'ואכל ושבע ודשן', ומסייע לר' **יוחנן דלר"ש** 'ודשנו את המזבח' מהאש והעצים בשעת מסעות דאל"ה בגד ארגמן היה נשרף, אבל לר"י היה פסכתו כנ"ל.

הוציאו לו

פ"ה א"א

כט הוציאו לו את הכף ואת המחטה וחפן מלא חופניו ונתן לתוך הכף פ' מגיס, והך מחטה היינו בוך של קטורת, דאי מחטה הא נתן לעיל של העלה ע"ג המזבח ולא שייך לשנות בה 'הוציאו לו'.

כף לא היתה קודש אלא של חול, דאי של קודש א"א לשנות בו מותר הקטורת לשכר האומנים כיון דבבלי קודש אינו נפדה.

פיטמה בחולין שלא הקדיש לקטורת קודם פיתום, **לר' יוסי בר"ח** פסולה דכ' 'קודש' שתהא הבאתה בקודש, **ולרבי"ל** כשרה, והא דכ' 'קודש' שתהא באה מתרומת הלשכה.

יש שאמרו דריב"ל ס"ל כר' יוחנן, גבי **המקדיש נכסיו ונמצאו בהם דברים ראויין לקרבנות ציבור** ואמר ר' יוחנן דאזיל לקטורת והמקדיש קטורת ע"כ פיסט בחולין, אבל אמרו דאיירי באומן של בית אבטינס שנטל בשכרו קטורת והיתה קודש בשעת עשייתה, ולאחר עשייתה חיללוה, וחזרו והקדישוהו].
האם מכתשת מקדשת לקטורת, יש שאמרו דריב"ח דפיטמה בחולין פסולה, ס"ל כשמואל דאמרו בשם שמואל דמכתשת עשו אותה ככלי שרת לקדש והיינו משום דבעי קידוש בשעת עשייתה, ואף להך' דאי כלי שרת מקדש קדשי היו מחללין אותה מכבואר במתני' הלא אין דבר שבקודש נפדה, די"ל דהיינו שמואל דאמר דקל הוא במותר הקטורת ובבבלי מסיק משום דלב ביד' מתנה עליהם.

מותר תמימים פ' דתנן בערכין אין פוחתין מו' טלאים מבוקרין בלשכת הטלאים משום דתמדיי בעי ביקור ד' ימים קודם שחיטה עם יום השחיטה, ומשולשתי ימים קודם ר"ח ניסן היו מבזבזים טלאים מתרומה חדשה לצורך ר"ח ואחריו, ובכל יום היה נוטל ב' ומנחי ב', לצורך נפדין כשהם תמימים ומחללין אותן על מעות חולין וחוזרין ולמקחין מתרומה חדשה, ואף דאין בהמת קדשי יחיד נפדין בלא מום, מ"מ קל הוא במותר צבור, **ולר' יוחנן** נפדין כפסולי המוקדשין שאין נפדין אא"כ יש בהם מום.

מותר שעירים כגון שעיר ר"ח שאבד, **לשמואל** נפדית ללא מום, דאם עולה נפדית תמימה כ"ש חטאת והוי כ"ש אין דמותר חטאת עולה, **ולר' יוחנן** ירעו עד שיפול בהם מום, **לשמואל בר יצחק** אין פודין אותן אלא מקייצים בהם את המזבח, וכ"כ הלא אין חטאת קריבה עולה, י"ל דשאני קרבנות ציבור דאין נקבעין אלא בשחיטה ותנאי ביד' שיהא הססין קובע, אלא דלפי"ז אף שלא במותר מותר לשנות, א"נ תנאי ביד' הוא שאם יהיה מותר מתחילה לא חטאת הוא.

חפינה קומציה, הנה **במציצת סולח** כ' מלא קומצו' וכ' 'בקומצו' ולכן אינו עושה קומץ מבורץ' גודל דכ' 'במקצו', ולא קומץ רק בראשי אצבעותיו כיון דכ' 'מלא קומצו', **ובמנחת מחבת ומרחשת** שאופה תחילה ואח"כ פותחן, צריך גם למחוק ממעלה ולמטה קומציה היא רק ב' אצבעות, ובחפינה י"מ כיון דכ' 'מלא חופניו' ושם אפי' מבורץ, ומ"מ אם חסר פסול דומי דקומץ חסר פסול, וי"ג דדחו דאף חפינה יתירה פסולה דילפי' גז"ש מקומץ, וכ"מ במתני' דכך היתה, שלא יחסיר ולא יותיר.

ל ספיקות בחפינה, ילה"ס **האם חפנים הוו ככלי שרת לקדש** שאינה נפדה אחר חפינה, ועי"מ דמבואר דנעשה בחול, י"ל דבעי אדם מקדשין הקטורת להקטרה וז"מ בתפוח על הרצפה אף כלי שרת מחני לאסוף כדין נקטלג בכלי שרת, ואיזו ככלי שרת הוי כנשפן מצואר הבהמה, וילה"ס **האם אחר יכול לחפון וליתן לתוך ידיו** ואי דבעי דוקא מלא חפניו, וילה"ס **האם עושה מידה לחופניו** ויחפון בכלי אוד' דוקא ידיו, וילה"ס **האם בכל החופנים** מצינו לטלוא היינו דפקי האם אחר חופן ושםא הוא אהל"ל אבל להלן לא משמע הכי, וילה"ס בחפן ומת האם אחר **נכנס תחתיו**, ואמרו דכל הני ספיקות תליא הא בהא **אי הוי חופניו ככלי שרת**, עושין אותה מידה ומלא חופניו היינו לשער בחופניו, ולכן אין אחר חופן לתוך חופניו ואין משערים בכל החופנים ואין אחר נכנס תחתיו כשמת, ואי אין חופניו ככלי שרת ותפניה לאו קידוש הוא אלא דמנזה בחפינה ועבודה היא כעין קמציצה, אי"צ לשער דוקא בחופניו, ואפי' חפן אחר ונתן לידו הוי חפינה, וכן חפן ומת נכנס אחר תחתיו, ואחר חופן לידו, ואין עושין מידה לחופניו, ומשערים בכל החפנים.

שיעור חפינה בכהנים שונים, תנן במתני' הגדול לפי גודלו ואפי' כבן קמחית שידו החזיקה ד' קבין, **והקטן לפי קוטנו** אפי' כבן גמלא שהיתה מחזוקת כשני זיתים.

הולכת ד' למזבח בזה, הנה למ"ד דמהני מחשבת פיגול בהולכה, ואי דזר פוסל, ולפי"ד אלא מהני **זמן לחזקתה** לאו עבודה היא וכשר, **לר' ינאי** הוי עבודה וזר פוסלה ולכן פסול, והא דתניא המוליך בשמאלו יחזיר לימינו וס"ד אפי' ימינו קרובה למזבח ויוליך משמאלו לימינו דרוקיה בעי ימין, אבל י"ל דהיתה שמאלו כלפי פנים ונמצא דאינו מוליך בשמאל אלא מחזיר, א"נ אפי' שמאלו כלפי חוץ, שאני זר מהולכה מאיליו כדלהלן, וה"נ הולכה

בשמאל דשתי ס"ל לר' ינאי דבעי כן אלא זר הוא דפוסל, א"נ אמר ר"י דפסותי לר' ינאי עשו כדילוק בהולכה ברגל לאו הולכה היא. **אילה"ק לר' ינאי** מנשפן כן הכלי על הרצפה ואספא כשר וס"ד אפי' נתגלגל כלפי חוץ ואספו שם כשר אף שלא נעשה הולכה בכהן, וש"מ דהולכה לאו עבודה, אבל י"ל בנתגלגל כלפי פנים, א"נ אפי' כלפי חוץ שאני הילוך מהילוך מאיליו, ורז"ת תי' דפשיטת יד לא עשו אותה כהילוך.

תנן במתני' **נטל את המחטה במימיו ואת הכף בשמאלו** ומהלך בהן עד שמגיעי לר' יהודה שק"ה, ואילה"ק לר' ינאי הלא אינו מוליך בהם, [וצ"ע וכי ס"ד דזר שהביא כשרה, ועוד דהלא נתבאר דמח' ר' ינאי וחזקה משום דהולכה לאו עבודה מפני שאפשר לטבלה, והכא א"א לטבלה, וצ"ל דשאני הולכה כאלו נתבאר בה חתן], ומ"מ אילה"ק כיון דשאני היכא שולח כולו בענין אחר, דא"א להכנס ב"פ כיון דכ' והביא על שניהם, ואי יתלה בזרועו אי"ז דרך כבוד, **ונאילה"ק** מ"ט לא יחליף ויקח הכף בימיו [דמסתבר שישול את הקטורת בימין]. כיון דאם החליף פסול כיון דבעי תחיהי בימין ואף בשאר ימות השנה אם החליף פסול, וכז"ת ידית' קטורת מהמזגל למחתה כשנשמואל ונתן בשאר ימות השנה דכשר, מ"מ ביו"כ פסול דכ' 'ולקח מלא המחטה' ומשמע מחתה בימין.

מחתה וכף שהכניס בזה אחר זה כיפר אבל עובר משום כניסה יתירה ועבר משום א"י בוא בכל עת אל הקודש', **לחברייא** חייב על האחרונה זמן הדין היה להכניס בראשונה, **ולר' יוסי** חייב על הראשונה דההיא, אלא יבוא לשאול מלפניו לו להכנס באחרונה.

נטמא בעזרה והשתחוה או ששהה כדי השתחויה חייב קרבן עולה ויזיר, ובאופן ששהה, ובדרך יציאתו גם עבר זמן השתחויה, **לחברייא** חייב על הראשונה אבל באחרונה מה נעשה הלא אטוס חייב על הראשונה דההיא, אלא יבוא לשאול מלפניו לו להכנס באחרונה.

פרוכת קה"ק, לת"ב ב' פרוכות במקדש ראשון היה שם כותל ובמקדש שני עשו פרוכות לפי שהוסיפו בגובה ולא יכלו לעשות כותל עבה מאמא ד'הכל בכתב מין' ע"ל השכיל', [ומה שהוסיפו בגובה לפי דרשון כן מקרא], והסתפקו במקום הפירוכות אין קדושתו כלפינא כן כלחוץ ולכן עשו ב' פרוכות, כן מתבאר בגמ' בבליה, אבל דעת היר' משמע דלא היה כותל בין כ' אמה למ' אמה אלא הסתפקו האם מידת הכותל מידת היה או קדושתו, ובשני עשו עוד אמה מספק ועשו ב' פרוכות זכר לבית ראשון, והיינו **אמה טרקסין** פנים וחוץ וי"א טריקסון, והסתפקו כיון דמח' כ' 'וארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל' ומשמע אמה מבפנים, וכ' 'ויעש את בית הקדש שערים אמה ומשמע במחוץ, **ולר' יוסי** היתה שם רק פרוכות אחת, שפיטס ליה דקדושת האמה כלפנים וכ' 'והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קה"ק', ות"ק אף דמשמע רק פרוכת אחת, י"ל כיון דכ' 'והבדילה הפרוכת בין הקדש ובין קדוש הקדשים, ומילא כ' בין הקדש לקה"ק ללמד שיעשו ב' פרוכות, ומשמע דב' פרוכות נעשו מדיא, ודאמרו לעיל זכר לראשון היינו האויר שביניהם, אבל לכאז' במשכן היתה פרוכת אחת ע"ז איכפא ידכין דבעי רווח בעי ב' פרוכות וקרא אסכתא הוא וכ"מ ברבנ"ם, ור' יוסי ליק' מינה להבדיל בין קה"ק לשלמעלה לשלמטה, ולת"ק עשו ארבע פרופסין.

פ"ה ב"ב

לא כניסת כה"ג לקה"ק, ב' פרוכות **לַחַט** לעיל החיצונה פרופה נאחזת ע"י קרס מהדרום, והפנימית מצפון, ונכנס מהדרום **י"א** בין מגורה לדרום, ו**י"א** בין המזבח למגורה אבל לא בין המגורה לכותל דרום שלא ישחירו בגדיו מהמגורה ומהלך עד שמגיע לצפון דוחק באצייל ידיו כדי שלא ישפרו הפרוכות, **ולר' יוסי** דהיתה פרוכת אחת נכנס בצפון בין השולחן לכותל.

בצפון הופך פניו לדרום והולך כששמאלו עם הפרוכת עד שמגיע לארון, ונתן את המחטה בין ב' הבדים וצבר את הקטורת ע"ה הגחלים ונתמלא הבית עשן.

איצת יתן הקטרת במזחתה, **לר"ח** משום דבעי לחזור ולחפון מתוך הכף לב' ידי ומידיו נותן במזחתה, ולכן מניח את המחטה בארץ וחורק את הקטורת מהכף וקולט בב' ידי וזו המעבודות הקשות שבמקדש דבעינן שלא יחסיר, **לשמואל** תופס את הכף בין רגליו, **לר' יוחנן** אי"צ לחזור ולחפון ולכן מערה מהכף למחתה, ומצארה העשן ועולה ואח"כ יורד.

כשיצא כה"ג מקה"ק יצא דרך כניסתו שלא יריאה כמפסיק כנגד הבדים, והיינו לר' יוסי דהיתה פרוכת אחת לא היתה פרופה כדי שלא יזינו עיניהם בבית קה"ק, אלא דוחקה ויכול לצאת מהדרום, וקמ"ל שיצא דרך כניסתו אבל לר"מ אפי' אם

ירצה לא יוכל, ואמרו שלא יתן אחוריו אל הקודש י"מ הדינו טעמא ד' יוסי, וי"מ דקאמר דמתני' אפי' כר"מ ודרך כניסתו היינו שילך לאחוריו ולא יתן אחוריו לקודש, עוד אמרו דכ' 'ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלים', וכיון דאין ירושלים אצל גבעון י"ל דהלך שלמה לירושלים כשפניו לבמה.

לאחר שיוצא מקה"ק היה עומד בהיכל **ומתפלל תפילה קצרה**, בצאתו בשלום מן הקודש, יה"ר ה' או"א שלא תצא עלינו גלות ביום הזה ולא בשנה זו ואם יצא תהא גלותינו למקום תורה, יה"ר ש' שלא יצא חסרון ואם יצא יהיה בחסרון של מצות, ויה"ר שתהא שנת זול שובע משא ומתן גשומה שתהנה טלולה פי' חמה וצל, פי' לא גשומה מדי אלא גם שחונה וטלולה, ולא יצטרכו ולז"ז, ואל תפנה לתפילת יוצאי דריים, ורבנן דקסרי אמרו שלא יגבהו שררה זו על זו, ועל אנשי השרון היושבים במישור בין ההרים שלא יעשו בתיהם קבריהם ע"י הגשמים.

לא היה הכה"ג מאריך בתפילתו שלא להבעית את ישראל, ומעשה בכה"ג שהאריך וגמרו להכנס אחריי, ואמרו שהיה שמעון הצדיק, וכששאלו למה האריך, השיב שהתפלל שלא יחרב המקדש, וא"ל דאעפ"כ לא היה לו האריך.

מ' שנה שימש **שמעון הצדיק** את ישראל בכה"ג, ובשנה האחרונה אמר בשנה זו אני מת, לפי שבכל שנה ושנה זקן לבוש לבנים נכנס עמו ויוצא עמו, ובשנה זו נכנס ולא יצא עמו, והא דכ' 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו' ואפי' באותן דכ' בהם 'דמוות פניהם פני אדם' לא יהיו באהל מועד, והשיב מי אמר דהוה בר נש, אני אומר הקב"ה היה.

פ"ה ה"ג

אבן השתיה, משניטל הארון היתה שם אבן תחת הארון מימות הנביאים הראשונים דוד ושמואל, ונקראת שתייה, גבוהה מהארץ ג' אצבעות והיה נותן עליה.

אור בקה"ק, בזמן שהיה את הארון, היה נכנס לאורו, ומשניטל הארון היה מגשש ונכנס ויוצא.

שם אבן השתיה, שממנה הושתת העולם, כדכ' 'מזמור לאסף אל אלקים ה' דבר ויקרא ארץ וגו', מציון מכלל יופי אלקים הופיע' ציון בננית תחילה ואח"כ בדקדק בה רגבים עד סוף העולם, וכ' לכן הנני יסד בציון אבן' וגו' שממנה הושתת העולם.

פ"ה ה"ד

לב הזאת דם הפר והשעיר, נטל את דם הפר ממי שהוא ממרס ונכנס למקום שעמד בבית קה"ק והזה ממנו א' למעלה וז' למטה, ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה, אלא כמצליף פי' כמטורד מכה ברצועה שמתחיל מהכתמים ויורד למטה, והיה מונה א', א', וא', א', וב', וכו' עד א' וז', והניח על נח מזהב שהיה בהיכל, ואח"כ שחט את השעיר ומקבל דם השעיר ומזה כנ"ל, **לת"ק** היה כן נוסף לדם השעיר, ומניחו שם, ו**לר'** יהודה היה כן א' ולכן נוטל דם הפר ומניח דם השעיר, ולת"ק נוטל דם הפר ממקומו ומזה ממנו על הפרוכת מחוץ כנגד הארון כנ"ל, ונוטל דם השעיר ומניח דם הפר ומזה כנ"ל, ואח"כ מערב הדמים ומזה על המזבח כפי שיתבאר בה"ה.

הזאת א' למעלה וז' למטה, הא דאינו מונה שלמטה לחוד כדי שייסיים הזאות בשבע, אבל הק' דתניא דמונה ז' וא', עוד אמרו הא דמונה לא' שלמעלה עם שלמטה לר' יוחנן כדי שלא יטעה, ולר' בון ילפי' מדר' והוה באצבעו על פני הכפורת קדמה ולפני הכפורת יזה שבע פעמים' ומדכ' ב"פ לישון הזאה ש"מ שתהא הזאה ראשונה נמנית עמהם.

אופן ההזאה על הכפרת, הנה בהזאת דם הפר כ' לפני הכפרת קדמה ומשמע דאי"צ שיגע בכפרת, אבל בדם השעיר לא כ' קדמה לר"ז צריך שיגע בכפרת ולא כ"ל לדרשא דהללן, ו**לר"ש** ב"י אי"צ שיגע הדם בכפורת, **ל"מ** בטעמא דר"ש כ' מדכ' בשעיר 'על הכפרת ולפני הכפרת' והיו דלא כ' מנין הזאות ילפי' מדם הפר כדלהלן ועל הכפרת מלמד על הכוונה הראשונה, ולפני הכפרת ללמד שאין מזה על גגה ולא על מצחה, **לרבב"ח** טעמא דר"ש ב"י דילפי' 'והזה על הכפרת ולפני הכפרת' דכ' בשעיר מפר דכ' ביה קדמה והיינו שאינו נוגע.

הזאה א' למעלה וז' למטה בפר ושעיר, לרבב"ח תה"ל ילפי' הדיית שעיר למעלה מפר למעלה, אבל לר' יוסה ילפי' פר שלמעלה משעיר שלמעלה דכ' והזה על הכפרת', ושעיר שלמטה ילפי' מפר דכ' 'כאשר עשה לדם הפר' [ולכן אין להסתפק האם למילף למטה מלמטה דפר, או דם שעיר מדם שעיר דלמעלה], וה"נ ילפי' הזאה פר שלמעלה ילפי' משעיר שלמעלה [ולכן אין להסתפק האם למילף למעלה למעלה משעיר, או ז' בפר מז' דפר למטה].

כ' 'וכפר על הקודש' שצריך לכוון כנגד הקודש ואי"ל דקאי בקה"ק כיון דכ' על הכפרת ולפני הכפרת, אלא צ"ל דאריי בהזאות שבהיכל, דאם אינו עיין להזאות שלפני ולפנים אמר' על הזאות שבהיכל שייכין כנגד ארון הקודש.

מקום עמידת הכהן בהזאת מזבח הפנימי, הנה **בפר העלם דבר** הכהן עומד אחרי המזבח ואין מפסיק בין המזבח לקה"ק, וילפי' לה מדר' בפר כהן משיח דכ' על קרנות מזבח קטורת הסמים לפני ה', והלא ידעי' דמזבח הוא לפני ה', אבל ביז"כ מפסיק בין מזבח לקודש דכ' 'ויצא אל המזבח' יצא מהיכן שהיה, וכת"י דהיינו מזבח החיצון 'ל דכ' 'אשר לפני ה'.

לג האם צריך שההזאה תגע בפרוכת, בפר כהן משיח **ועדה** לכו"ע אי"צ שיגע הדם דכ' 'את פני פרוכת הקודש' משמע כנגד פני א"נ שעומד מרוחק, ו**ביז"כ**, **איכא דתני** דבעי שיגע הדם, ואיכא דתני אי"צ שהיה נוגע, ואין להוכיח מהא דר"א בר יוסי ראה את הפרוכת ברומי מליאה טיפין של דם עומדין בשרוה כהזאת יו"כ של דם, כיון דאם נגע נגע.

נתינה מכלי קודש לכלי חול וכלי קודש, תנן בובחים דם שניתן מכלי קודש לחול פסל, ומשמע דאם ניתן לכלי קודש של פסל, וכן הוכיח ר' חגי מהא דהיה מערב דם הפר בדם השעיר, ואי"ל דשאני נוגע, דאינו נותן לכלי ריקן אלא למלא דם, כיון דתנן 'ונתן את המלא לתוך הריקן' והיינו דנותן מדם הפר שהוא מלא לדם השעיר דקרי ליה ריקן, ור' יוסה פי' למתני' ומוכח כ"ל דמלא היינו לאחר שנתן דם הפר לשעיר נמצא כלי השעיר מלא, ואח"כ נותן את הדם לכלי הריקן כדי שיתבללו יפה.

הא דצריך להערוז במתנתו מדם הפר והשעיר יחד דכ' 'ולקח מהם הפר ומדם השעיר' וכ' 'אחת בשנה' ואי בפ"ע נמצא ב"פ בשנה, וכת"ו ולא ב"פ מכל דם, י"ל דכ' 'מדם חטאת הכפורים אחת בשנה יכפר עליו' עוד אמרו **בהזאות שלמטה** פשיטא דבעי עירוי דכ' 'שבע' ולא כ' 'ארבע עשרה'.

קבלת הדם בכמה כלים, קיבל דם הפר בכלי ודם השעיר בב' כוסות ונותן א' על בין הבדים וא' על הפרוכת וא' על המזבח, לא מהני דאין אדם מחשב לחצי כפרה והלא צריך ליתן על ג' מקומות תה"ל, ונתונות דכ' **הפר** בג' **כוסות** ודם השעיר בג' **כוסות** ע"ד ליתן על הבדים ועל הפרוכת ועל המזבח, תליא במח' דהנה **הממריל ג' זוגות של שעירים** ליתן על הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב, לר"ן שעיר שנתכפר בו שכנגדו משתלח, והיינו כל הג' שעירים, וה"נ צריך להערוז מכל הג' כוסות דס"ל כולן נוף א', ולפי"ז פיגל בזה נתפלג זה, ו**לר'** **היילא** ס"ל כ"א כפרה בפנ"ע שעיר שגומר בו הכפרה שכנגדו משתלח, וה"נ מערה רק מהאחרון, ופיגל בזה לא נתפלג זה.

שפיכה ליסוד כשקיבל בכמה כוסות, תליא במח' רבי וראב"ש דתנן חטאת קדמה בל' ד', כוסות, **לרבי** אם נתן מכולם על המזבח כולם ישפכו ליסוד דכ' 'ואת אם דמו ישפך', ואם נתן רק מחלק ישפכו אלו שנתן מהם דכ' 'ואת דמה ישפך', ו**לרואב"ש** ישפכו כולם אפי' נתן מחלק מהם ישפכו כולם דכ' 'ואת כל דמה ישפך'.

לד תערובת דמים, דם חטאת כשרה בפסולה לכו"ע בעי שיהיה שיעור מתנה מהכשר, וכן לכו"ע **בפר משיח ועדה** אפי' אין שם אלא שיעור מתן דם א' כשר, אבל **דס ב' חטאות, לרבי** בעי מתנה מזה ומזה, ו**לחכמים** אפי' שיעור מתנה אחר, וש"מ אם שחט ג' זוגות שעירים ונתפלג זה, ואמר, ונתפלג זה, וכן אם אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה.

פ"ה ה"ה

סדר נתינת דם על קרנות מזבח הפנימי, מתחיל מקרן מזרחית צפונית וצפונית מערבית וכו', ו**במזבח החיצון** מתחיל במקום שמסיים בפנימי קרן מזרחית דרומית, לפי שהכבש בדרום המזבח והעולה בכבש מהלך לימין שהוא מזרחית דרומית.

הא דאינו מתחיל בקרן מזרחית דרומית כמזבח החיצון, כיון דעומד כשפניו לפרוכת ואם פניה לדרום אי"ז **ימנית**, וכן לא **מצפונות מערבית** שבא פוגע בה תחילה, כיון דכ' 'ויצא אל המזבח' משמע שייצא מחוץ למזבח, ולפי"ז הא דלא יתחיל **ממערבית דרומית** והלא יוצא מחוץ למזבח וכדס"ל להך תנא כר' יוסי דפתח קה"ק בצפון, ומ"מ לא יתחיל משם כיון דבעי שלא יתן אחוריו לקודש, ואילה"ק הלא סופו ליתן כשאחוריו לקודש כיון דכשמיגע מערבית דרומית הופך פניו לקודש וחוזר לאחוריו עד מזרחית דרומית.

הא דאינו מתחיל במזרחית צפונית ופונה לדרום, כיון דאי"ז דרך ימין, וי"ג ועומד בדרום ויתחיל ממערבית דרומית ולפי"ז הוא המשך לקו' לדעיל דהא דמשני דאחוריו כלפי הקודש היינו לתנ"ק דלהלן שהיה מהלך סביב המזבח, אבל לר"א שמקומו היה מערה חתן יועמד בדרום ותחיל מדרומית, וחגי כיון דבכה"ג אינו פונה לימין, ולפי' קמא צ"ע מאי 'ותחיל' הלא תני לעיל דבדרום אי"ז מיין.

אופן ההזאה עד ד' קרנות, לת"ק מחטא ויורד, מהלך ומהו מקור לקודש דכ' 'סביב' והיינו הילוך, ו**לר"א** עומד במקומו דכ' 'סביב' והיינו בקרנות, ובכולם נותן מלמטה למעלה חוץ ממזרחית צפונית דלפי שהיא סמוכה לו, אם יתן ממטה למעלה יתא זב הדם לתוך בית דיו, ו**דעביד כמר עביד ועביד כמר עביד** דב' כהנים ברחו בפולמוסיות, וא' סיבב בקרנות וא' הילוך סביב המזבח.

פ"ה ה"ו

לח הזאה על טיהור של מזבח, לאחר הזאה על קרנות המזבח היה מזה על גוף המזבח ז"פ פי' מקום המנוגה מאפר ונחלים דכ' 'והזה עליו', לר"א דס"ל שמוה כשעומד במקומו היה מזה בצד צפוני, ולרבנן שהיה סובב את המזבח היה מזה בצד דרומי.

שיירי הדם של מזבח הפנימי היה שוּף על יסוד מערבי של מזבח החיצון, דכל היוצא מפנינים לחוץ ניטל מסמוך לו והיינו יסוד מערבי, והניטל מבחוץ גחלים למזבח הפנימי ניתן מסמוך לו במערב, ושיירי הדם של מזבח החיצון על יסוד דרומי, ואלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזוב שדותיהן לזבל ומעולין בו ללא דמים, והיינו מדרבנן, ועי' עוד להלן לו. דנח' האם מעולין מדאור.

גחלים של כל יום ונר המערבי נלקחין ממערבו של מזבח כגחלים של יו"כ, **וב' בזיכי לבונה** של לחם הפנים קרבים על מזבח החיצון כשיירי הדם של חטאות הפנימיות.

מקור לשפיכה בדם הפר והשעיר, כ' בשפיכת שייריים של כהן משיח 'ואת כל דם הפר ישפך' ומאור דכ' 'הפר' ילפי' לרבות שפיכה בדם יו"כ דלא כ' בהו שפיכה, וה"נ דם השעיר של יו"כ, דהלא דם השעיר מעורב בדם הפר, ואיכא דתני לרבות מדכ' 'הפר' דם פרו יו"כ ודם השעיר.

כפרה כביליו עבודות ועיכוב בשפיכת שייריים, וכלה מכפר הקודש' איכא דתני אם כילה כיפר פי' כילה כל עבודות יו"כ כיפר, ואיכא דתני אם כיפר כילה, **לר' אבהו** בשם ר' יוחנן דנח' ומ"ד אם כיפר כילה אין השייריים מעכבין ואף דכ' ביו"כ 'חוקה', מ"מ שרייים לא כ' בפרשה אלא ילפי' מהכן משתי, א"נ כ' 'חוקה' דוקא בעבודת שבפים, ומ"ד אם כילה כיפר השייריים מעכבין דכל העבודות מעכבות, ומשמע להלן דגם בפנימיים מעכבין וילפי' מהכא, א"נ מהנות של פנים ילפי' בבבלי במשדשאו, ו**לרבי'ל** לא פליגי ואין השייריים מעכבין אלא נח' במשדשאו, **לר' סימון** בשם ריב"ל אין השייריים מעכבין, ומה' בעיקר מתנות, מ"ד אם כלה כיפר עושה לר' מתנות על מזבח הפנימי כד' מתנות שאם לא נתן לא כיפר ול"ד למזבח החיצון דמתנה אחת כיפר, ומ"ד אם כיפר כלה עושה אותן מתנה אחת וסגי באחת.

שפיכת דם עולה ליסוד, ר' ישמעאל יליף לעולה ששכפרת בקי"ו משיירי חטאת שאינם מכפרים, אבל לא אמר שאינם ארויין לכפר לפי דיליף מחטאת של כל השנה אבל ביז"כ מעכבים את הכפרה כנ"ל, ו**ר"ע** יליף לעולה המכפרת

וראיה לכפר בק"ו משיירי חטאת שאינה מכפרין ואינן ראויין לכפר והיינו דאף ביו"כ אין טעבא דאין הכפרה, [ומשמע דאף דפנימיים ג"כ לא מעכבי ולהלן משמע דלמ"ד דיו"כ מעכב פנימיים מעכב], ומ"מ מצוה איכא ליתן על היסוד בין ביו"כ ובין בשאר השנה, א"צ קאי לפרש לקרא עיכוב בעולה דהנה"כ בשייריים הפנימיים לא יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד, וכיון דכ' פתח אהל מועד וכו' גם מזבח העולה, קמיל לעכב בנתינת יסוד לעולה, כיון דמצוה פשיטא דאיכא.

ולא האם יש להוכיח דהשייריים מעכבין, הנה נתן על חטאת במהם שדמיה נתנים למעלה בקרנות, וקאמר דאם נתנן למטה לא כיפר דכ' 'אותה' שניתן למעלה ולא למטה אבל אין ללמוד מחטאת העוף שדמיה ניתנים למטה ואם נתנם למעלה לא הורצו דכ' בהזאת 'חטאת היא', ואם שניה בה פסול דכתיב' בנזבחים טו. ולכא"פ הא בחטאת במהם, ומו"ם אין ללמוד כן כיון דמה לתחתונים שהם נתנן למעלה לא הורצו שאין בהם קרב למעלן, משא"כ עליונים שאם נתנן למטה פי' השייריים הורצו שכן יש בהם קרב למטן, וכז"ת דא"ו דחיה כיון הדלא חטאות הפנימיות יש מהם קרב בחוץ ואם נתנן בחוץ לא הורצו, י"ל דשאני דמיס פנימיים דלא מהני נתניה בחוץ לפי שאין המזבח ממרקן דחמרי שאין גמר מתנהג על המזבח, ולכן אם שניה פסול, משא"כ עליונים שאם נתנן למטה הורצו שהרי הקרנות ממרקות ולכן בעי לקרא דאותה הגזל, וס"ד דר' שמך 'דאין המזבח ממרקן' היינו שעדיין טעונין שפיכת שיירים, אבל דחה ר"י בר חנוך דה"ק שאין דמיהן נעשים שיירים ע"י מתנות המזבח בלוד אלא יחד עם הפירכות ובין הדין.

יש להוכיח דאין השייריים מעכבין דנתן בחטאות הפנימיות אם לא נתן לא עיכב, ויש להוכיח דשייריים מעכבין דנתן וכפר את מקדש הקדש' זה לפני ולפנים, 'ואת אהל מועד' זה היכל, 'ואת המזבח' זה מזבח הזהב, 'יכפר' אף על העזרות, והיינו שיירים הניתנים בעזרה.

ספיקות למ"ד השייריים מעכבין, ילה"ס האם מעכב **מקומן** יסוד מערב, עוד ילה"ס האם יכול לתת **בליה** ומשמע דאי לא מעכב נתן למצוה אף בליה ולא נפסל בשקיעת ההמה, וכ"מ בזבחים לח: וועי' קה"י כט', עוד ילה"ס דהנה אם נשפך הדם צריך לשחוט פר אחר, וילה"ס האם שוחט עליהן **בתחילה** פי' האם נתון תחילה ועל היסוד דחילה נדנשף הדם אחר הכפורת דמתחיל בפרכות, או"ד דצריך להחליט תחילה מעלה, עוד ילה"ס האם מהני בהו **מחשבה לפגול**, עוד ילה"ס **עבוד** דשאמא אין שיירים מעכבי אלא באיתא לדם, וה"מ דילה"ס כשלא התחיל ליתן מהשייריים וחסרו, אבל אם התחיל ליתן אי"צ ליתן עוד וכו"ע עמוד דכירה, ואי"צ לכל השייריים.

האם מועלין בדמים, התבאר במתני דמועלין בשיירי הדם, ומצינו מ"ה האם מדא"ר מועלין בדם, **לר"מ ור"ש מועלין, ולחכמים מעליה בדמים**, וטעמא דלחכמים **לר' אבהו בשם ר' יוחנן דכ' י"ה כדים** הווא נפשכ יכפר' דאין בדם אלא כפרת נפשות, ור"ח בשם ר' יוחנן פי' דכ' 'כל אכליו יכרת' דוקא כרת יש בו, ואמר ר"ז ג"מ במקדיש דם הדיו רק קדושת דמים, דליכא בו כפרה ויש בו כרת, ושמח ר"ז כשמע שממר ר"ח בשם ר' יוחנן דהמקדיש דם מועלין, בו, אבל א"ל דדילמא אמרו בשם ר"ש דמועלין בו, ואיצטריך למימר אף אליבא דר"ש, כיון דדמים אחר כפרה אין מועלין בהם.

לר' בא נח' ר"מ ר"ש וחכמים אף במקדיש לבה"ב, ואמר ר"מ ור"ש לחכמים הדלא אם מכר הגזבר את הדם ודאי דתופס את דמיו ומועלין בדמי הדם, ומ"ל הן ומ"ל דמיהן, אמנם לר"א אין דם תופס דמיו משום דאין בו קדושה ואיתמעט ממעילה לגמרי, דאמר ר"א דאלו שני דהנין ולא מועלין בהם, פי' שהן שותופס את דמיהן כדשינוי מזבח הפנימי והמנוגה שלא נתנין מ"ת דקדושה יש בהם ולכן תופס את דמיהן, ויש מון שאין תופס את דמיהן כדמים שאין בהם קדושה מ"ת ולא נתנין מדרבנן ולכן אין בדמיהן מעילה.

פי"ה ה"ז

לז מעשה יו"כ צריך להעשות על הסדר, ואם הקדים דבר אל עשה כלום, דכ' 'והיתה לכם לחקת עולם, אשתו בשנה', לחכמים בכל העבודות שהוא עושה פעם בשנה, **ולר' יהודה** רק בעבודות הנעשות לפני ולפנים שנכנס לשם פעם בשנה.

נתן במתני' **אם הקדים דם שעיר לדם הפר** במתנות שבהיכל יחזור ויזה הדם השעיר, **לר' פס** במתנות הפוכות אבל במתנות הבדדים פר מעכב את השעיר פי' מתן דם הפר מעכב את שחיטת השעיר, ואף דשחיטה היא עבודה הנעשית בחוץ מ"מ מעכבא משום דהוי צורך פנים, [ועי' רש"י יומא מ. ותו"י שם], **ולר"א אפי' שחט את השעיר ואח"כ נתן מדם הפר על בין הבדדים כשר** כיון דשחיטה הוי עבודה הנעשית בחוץ, וסויע ר' יוסה דהלא אם נשפך מדם הפר, ודם השעיר מונח בכוס, ודאי דהדין דמביא פר אחר וזהדם כשר, אבל הק' מ"ט אמר דדם השעיר עדיין בכוס הלא אפי' כבר ניתן איכא ראייה דהואת השעיר נעשית קודם שחיטת הפר, ואף ששחיטת הפר אינה מעכבת.

להיכן חוזר בתחילה, נשפך הדם קודם שסיים למתנות שבפנים יביא דם אחר, **לח"ק** יחזור ויזה בתחילה מבפנים, וכן בהיכל במתנות של הפרכת, אבל אי"צ להתחיל בפרכת, ודלא כר' יהודה הג"ל, וכן במזבח הזהב דכל כפרה וכפרה הוי כפרה בפני עצמה, דחשיב ג' כפרות להכשר ופסול ח' בין הבדים ועל הפרכת ומתנות המזבח, ולכן אם נתן מקצת בהכשר לא הורצה כלל, **ולר"א ור"ש** ממקום שפסק משם הוא מתחיל ואי"צ להתחיל מתחילת הכפרה, כיון דחשיבי מג' כפרות בין הבדים ועל הפרכת ח' לפר ולשעיר, הרי לב', ועוד אי' על המזבח מהפר והשעיר מעורבין, ונמצא דחשיבי כל כפרה בפני' ולכן מתחיל ממקום שפסק, וטעמא דר"א ור"ש דכ' 'וכלה מככר את הקדש', אפי' אין שם אלא מתנה אחת אמרה תורה כל.

שפיכה ליסוד בשאר הדמים, אף דמים הבאים תחת אלו שנשפכו, נשפכים ליסוד, וכיון דא"י"ל דפשיטא דנשפך דאף הבאים תחתיהם ישפכו דהלא ניתו מהם, ו"ל דקמ"ל בנפסל א' מהדמים אף חברו בעי שפיכה, והוכיחו דאם לא נפסל פשיטא, כיון דמועלין בדם זה, ואף בנפסל הדם **הראשון**, טעון הדם השני שפיכה, כיון דמצויה רק דפסול מוציא מידי פיגול פי' דאין פיגול עד שיקרבו כל מתיריו, וכיון דנפסל לא הוי פיגול, אבל לא מצויה פסול מוציא מידי הכשר.

שני שעירי

פי"א ה"א

לח שני שעירי יו"כ מצותן שיהו שוין במראה קומה ודמים כפי שיתבאר דכ' 'שני שעירים', וכיון דשעירים משמע שנים י"ל דכ' 'שני' לומר דבעי שוין, וה"נ הא דכ' 'שני' בכבשים במוספים, ובצפרי מצורע, ובחצוצרות ללמד דבעי שוים, **והא דכ' 'ועמדו שני האנשים אשר להם הריב'** ויהא לכאוי א"ל לומר שיהו שוים דכ' 'לא תטה משפט גר יתלם אלאמנה' ואפשר שדינים עם אחרים שאינם ג' יתום ואלמנה, לכך **י"א** דילפי' ג'ש' 'שני' 'שני' מעל פי שני עדים יקום דבר, לפסול נשים וקטנים, ונמצא דאין האשה דנה דכל הכשר לדון כשר להעיד, [נדבורה שהיתה שופטת, היינו ע"פ הדיבור, א"נ היתה למשרת דינים], **וי"א** דילפי' אנשים בעדות מדכ' 'ושארו שני אנשים במחנה', והא דכ' 'ועמדו שני האנשים אשר להם הריב' ללמד דבעי שוים בעמידה או ישיבה, בשתיקה ודיבור, ובאורך הדיבור, ובהסבר פני הדיין, ולא יעמיד לזה ומושיב לזה, [ואמר ר' יהודה דאם רצה מושיב ובבלבד את שניהם], עוד אמרו שיהו שוים בבגדיהם ואומרים לעשיר לבוש כלבוש השני או הלבשיהו כלבושך.

עדים והבע"ד צריכים לעמוד בשעת העדות העדים דכ' 'ועמדו שני האנשים', והיינו העדים, והנדונים דכ' 'אשר להם הריב' דקאי על הבע"ד.

עוד בדיון שוין בשעירים נתן דבעי שוין במראה, בקומה בדמים, ולקחתן כאחת, ומ"מ אע"פ שאינם שוים כשרים.

שוו בדמים אבל אין שוין בשבח כגון שקנה משובח בזול, א"י"ז כמצותן, ואם שוין בשבח ולא בדמים הרי"ז כמצותן, **מצא א' משובח בגופו וא' משובח במראה**, יקח למשובח בגופו כדאמרו בעומר דמצוה לקצור אבל מצא אביב קצור ויבש לקצור, יקח לאביב וס"ל דין קצירה דמי למראה שאינו שבח בגופו.

מת א' מהשעיריים, **קודם הגורל** יקח זוג לשני, **ואחר הגורל** יקח זוג לשני ויגריל עליהם ואם של שם מת יאמר לו שלעלה הגורל לשם יתקיים תחתיו ואם של עזאזל מת זה שלעלה לעזאזל יתקיים תחתיו [הא דמביא ב' אלא משום דאי"א להביא אלא בגורל, וראיה מדלא הביאו ראיה ממתני' למח' לעיל פי"א האם גורל מעכב, ועוד אפי' אי גורל מעכב מבניע להלן ה"ב אי יצא בהגרלו של ראשון, אלא מביא ב' כיון דתליא הא בהא ואין שעירי משתלח עד שחבורו יכפר, ומ"מ כיון דהביא ב' ס"ל לחז מיד' דלשני ימות מהוה הראשון].

איזה יקריב לה' כשהוסיף זוג, **לרב** שני שבזוג שני אבל לא מהזוג ראשון לפי שנדחה ובע"ז נדחין, **ולר'** יותנן שני שבזוג ראשון ואמרו בבבלי דכן משמע במתני' מדס"ל לר' יהודה הלן דהשני ימות משום נדנחה, ומשמע דלת"ק לא ימות אלא יקרב, וטעמא דלא נדחה דכ' והקריב את השעיר וכו' וגם 'ועשהו חטאת' ומייתר ללמד שלעולם יקריב את שלעלה בראשון, א"נ י"פ 'ועשהו חטאת' דקבעו בתליה שאם ימות חברו לא יקבע חטאת ויחשב נדחה.

לר' יוחנן דמקריב שני שבזוג ראשון, אם מת שני שבזוג ראשון, לא יקריב לשני שבזוג שני אף דהוי דיחוי מעיקרא ול"א דלא נראה נדנחה, וכ"ש לרב דמקריב שני שבזוג השני אם מת שני שבשני שלא יקריב לשני שבראשון.

הגריל ג' זוגות של שעירים ליתן על הבדים ועל הפרכות ועל מזבח הזהב, **לר"ז** שעיר שנתכפר בו שכנגדו משתלח, והיינו כל הג' שעירים, **ולר' הילא** ס"ל כ"א כפרה בפני"ע, ולכן רק שעיר שגומר בו הכפרה שכנגדו משתלח.

דין השני כשמת א' מהשעירים, פי' השני שנותר, **לת"ק** ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה לשופר נדבה שלוקחין ממנו עולות לקיץ המזבח עליהם **ציבור מותה** אף דחטאת יחיד אינה נפית, חטאת ציבור שאני כמבואר בתמורה, **ולר' יהודה** ימות, והק' וכי אדם מגריל למיתה, אבל מצוין כן לר"א דתמורת אשם תמות והלא מימר תחילה למיתה, עוד הק' על המק' דעד דמק' על ר' יהודה תק' על מתני' דה' חטאות מתות, והיינו גם תמורת חטאת.

עוד אמר ר' יהודה, דאם נשפך הדם ימות המשתלח דאניו ראי לשילוח עד שיכפר במתן דם וכיון דנדחה שוב אינו ראי, ואם **מת המשתלח יושפך הדם** ואף דשילוחו שעיר לא מעכב, מ"מ כ' 'עמד ח"י והיינו שלא ימות עד שעת מתן דמו של חברו, וצריך להביא אחר נדנחה הראשון.

פי"ב ה"ב

לש מסיכה ויודיו על שעיר המשתלח, אחר מתן דם הפר והשעיר סומך ב' ידיו ומתוודה ואומר, אנא ה' עוו פשעו חטאו לפניך עמך בית ישראל אנא השם כפר נא וגו', ואיכא דתני עוו פשעו וחטאו ואינו מסיים עמך בית ישראל שלא להזכיר גגאי של ישראל.

חיי שעיר המשתלח כ' 'יעמד חי לפני ה' לכפר' והא דכ' חי, ללמד שהוא עתיד למות, אבל עתה בעי שהוא חי, **לר' יהודה** בעי חי עד שיכלה דם חברו אבל שילוח אינו מעכב, ולר"ש עד שעת הויודו, דס"ל הויודוי מעכב, אבל לר"י אין הויודוי מעכב, ונ"מ **בשלחו בלא ויודי** [א.ה. ולא אמרו נ"מ במת כיון דשילוח אינו מעכב], **לר"ש** צריך להביא שעיר אחר, **ולר"א א"צ**, ובעי"ז נח' **בשטחו כפר ללא ויודי** ילפי' פר משעיר, **לר"ש** צריך להביא פר אחר, ולר"א א"צ.

ילה"ס בנתוודה ושחטו ונשפך הדם האם חוזר **להתוודות** או"ד דכבר יצא בויודי ראשון, וכן ילה"ס למיד הגרלה מעכבת האם צריך להגריל שוב או כבר יצא בהגרלה ראשונה ולעיל דאמרו דמביא שנים י"ל דמבעי הא אי מביאן ללא הגרלה, [א.ה. והא דשמעט דמביא רק א' ולא ב' פי' בספר הניר דהכא איירי בעשה כל עבודות השעיר השני].

פי"ה ה"ג

שעיר המשתלח הכל כשרים להוליק ואפי' ישראל, אלא שעשו כה"ג קעב ולא הניחו לישראל להוילוכו, ואמר ר' יוסי דהוה מעשה והוילוכו ערשלא מציפורין, שהיה ישראל.